

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
na pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 50

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

SLOVENE C

Cene inseratov:Enostolpna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izvenredno
ponedeljka in dneva po
prezniku ob 4. uri jutraj.

Poština plačana v polovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 50, upravnništva 328.**Političen list za slovenski narod.**Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.611, Praga in Dunaj 24.797.**Padec francoskega franka.**

Vrednost francoskega denarja v naj-novejšem času stalno pada. Francoski frank, ki je bil nekdanj priznana vrednostno merilo za veliko število evropskih držav, ki so na podlagi franka uredile svoje denarstvo in gospodarstvo, se je občutno zmanjšal, čeprav je frank denar zmagovalne francoske države.

Kakor vse vojskujoče se države tako se je morala tudi Francija silno zadolžiti doma in na tujem za financiranje vojnih operacij. Domača zadolžitve se je silno povečala še vsled stroškov obnove v vojni opustošenih krajev, ki znašajo ogromne milijarde. Pravega kritja za vse te silne izdatke francoska vlada nima, ampak je postavila vse svoje proračune na temelj nemške vojne odškodnine. Ker pa se Nemčija brani plačati, je morala priti francoska finančna politika v težko krizo.

Vse te okoliščnosti so bile finančnemu svetu že zdavnaj znane, a vendar jih mednarodni trg ni upošteval v znatni meri. Vrednost franka je sicer nekoliko padla (nekaj manj kot polovico svoje vrednosti), potem pa se je frank držal na svoji višini stalno, tako da je bilo mogoče z njim računati kot s stalno vrednostjo. Od kar pa so začeli igrati v francoski finančni politiki tudi čisto politični momenti svoj vloge, ki so dovedli Francijo vnašprotje zlasti z Anglijo in z Ameriko, se je stvar nenadoma preokrenila na drugo stran.

Angležem in Amerikancem ni všeč francoska oboroževalna politika, zlasti ne francoska posojila tujim državam v svrhu oboroževanja. Zlasti se boji Anglija francoskega letalstva in sploh francoske premoči na kontinentu. Glavni zastopnik te politične smeri na Francoskem pa je Poincaré, sedanjí francoski ministrski predsednik in pa večina v francoski zbornici, na katero se Poincaré opira.

Prvi cilj nasprotnikov dosedanje francoske politike je bil torej ta, da vržejo Poincaréja in izsilijo eventualno nove volitve, ki naj bi dale drugačno zbornico kot je sedanja. V to svrhu je bilo treba med francoskim ljudstvom vzbuditi nezaupanje do Poincaréja in do njegove večine in to nezaupanje so sklenili zanetiti z draginjo.

Francozi so znani kot silno varčni ljudje, ki vsak centim desetkrat obrnejo, predno ga izdajo. Zato so bili francoski hranilci že pred vojno evropski bankirji. Francoski kapital v inozemstvu pa je vsled revolucije v Rusiji, kjer je največ francoskega denarja, mnogo prešibek, da bi mogel prenašati in vzdrževati teže francoskih dolgov v inozemstvu. Angležem in Amerikancem torej ni bilo posebno težko vreči na trg francoskih zadolžnic in obveznic z uspehom, ker francoski kapitalisti niso dovolj močni, da bi mogli vse papirje pokupiti in tako držati kurz franka. Če dalje pomislimo, da tudi nemški kapitalisti niso držali rok navzkriž, ampak da so prav čvrsto pomagali rušiti frank, potem se ne smemo čuditi, da je frank silno zdrknil navzdol, tako da je celo laška lira začasno presegla vrednost franka.

Učinek teh borznih spekulacij na francosko politiko se že kaže v vedno rastoči draginji in v nezadovoljstvu ljudstva s sedanjo vlado. Na Francoskem se odigravajo sedaj isti prizori, kakor jih dobro poznajo mnogi naši ljudje od časov dunajske »razprodaje« sem. Vse grabi blago vstrahu, da bo še dražje. To pa za varčno francosko malomeščanstvo ni enostavna stvar. Ljudje pričakujejo pomoči od poslancev, od ministrov, od vlade. Vlada pa je brez moči proti ogromnemu internacionalnemu finančnemu naskoku in frank pada dalje in draginja raste dalje. Stališče francoske vlade ni zavidljivo.

Veliko vprašanje pa je, če bo mednarodna financa dosegla svoj pravi cilj, da namreč povzroči na Francoskem politični preobrat kot posledico finančne katastrofe. Francoz ni samo varčen človek, ampak tudi velik šovinist in beseda »gloire« ima zanj silen moralen pomen. Mogoče je prav lahko, da bo francoski narod ta finančni udarec prenesel s svojo vztrajnostjo in s še večjimi omejitvami v svojih izdatkih kot

Balkanski incident v skupščini.

RADIKALSKI POSL. SREČKOVIĆ NASTOPI Z NOŽEM. — SPLOŠNO RAZBURJENJE V NARODNI SKUPŠČINI.

Belgrad, 23. febr. (Izv.) V zadnjem času je prišlo že popolnoma v modo, da se dostojanstvo parlamenta ponižuje na tak brutalen način, da se zdi, da je pri nas parlamentarizem pač samo zato, da se nekaj radikalnih parasitov redi in bogati pod njegovo krinko. Najbolj groba kršitev poslovnika, neupoštevanje opravičenih zahtev opozicije in vsakemu čutu pravice nasproten sklep, vse to obilje pojmovanje visokega in najvišjega parlamentarizma s strani velikosrbske vladne večine. Že samo ti slučajni dovolj jasno kažejo mišljenje vladne večine, ki se je dosedaj vsaj gibala v gotovih mejah in ni prišla v sfero, ki so brezdvoma še za Balkan malo predaleč. To se je zgodilo danes.

Seja parlamenta je bila sicer brez interesantnosti. Nadaljevala se je namreč generalna debata o proračunu in med drugimi brezpomembnimi govorniki je govoril tudi radikal Srečković. Njegov strokovnjaški govor je obstojal v najbolj odurnih napadih, posebno v napadih na obiteljsko čast demokratskega poslanca Agatonovića. Poslanec Srečković je v svojem govoru z najbolj odurno neslanimi besedami napadal posamezne člane Agatonovićeve družine. Ko je vsled tega poslanec Agatonović pristopil k govorniški tribuni in zahteval razjasnitev in zamahnil s svojo roko proti njemu, je poslanec Srečković ne-

nadoma potegnil nož in ga na indijanski način vtaknil v usta in z desnico posegel v hlačni žep, kjer je imel, kakor se zdi, revolver. Z ozirom na ta nevarna gibanja Srečkovića je nastala v zbornici prava panika. Stenografi, ki se nahajajo neposredno pod govorniško tribuno, so v strahu, da ne bi v eventualnem spopadu in streljanju doživeli kakih neprijetnosti, zapustili svoja mesta in bežali na vse strani. Od ministrov se je nahajal v dvorani po svoji dolžnosti samo finančni minister. Pustil je vse dokumente in knjige in je najbolj urnih nog pobegnil v ministrsko sobo. Okoli poslanca Srečkovića in Agatonovića se je zbralo nekaj korajžnejših poslancev, ki so posredovali med obema. Predsednik skupščine je nekaj časa zvonil, ko pa je videl, da spopad zavzema resne oblike, je prekinil in zaključil sejo in pobegnil iz zbornice dvorane. Časnikarji so poskakali iz svojih lož v dvorano, da bi tem lažje prisostvovali interesantnemu slučaju. Po dolgem prepriu se je posrečilo oba poslanca umiriti. Temu nastopu treznih ljudi se je zahvaliti, da ni prišlo do najhujšega. Izrazi, ki so tekli po scene z ene in druge strani padali, pa so take narave, da jih je težko v našem listu reproducirati.

Prihodnja seja z nadaljevanjem istega dnevnega reda je sklicana za v ponedeljek dopoldne.

Afera dr. Kramer — dr. Žerjav.

IZRABLJANJE BRZOJAVKE DR. KRAMERJA. — PRIBIČEVIĆEVA USLUGA RADIKALOM.

Belgrad, 23. febr. (Izv.) Proti bivšim demokratskim ministrom dr. Albertu Kramerju in dr. Gregorju Žerjavu je na sinočnji seji nastopil poslanec Ranković. Njegov nastop je tembolj neprijeten, ker vsebuje zelo značilna prikrita namigavanja in pa napoved posebne interpelacije o teh dveh voditeljih slovenske napredne javnosti in drugih bivših demokratskih ministrov. Ta namigavanja gospoda Rankovića so tem težja in pomembnejša, ker tudi današnja demokratska »Pravda« piše, da je poslanec Ranković pred svojim govorom konferiral s posameznimi radikalnimi ministri, ki so mu dali material proti demokratskim ministrom. Zato se splošno misli, da tega obtožilnega materiala proti bivšim demokratskim ministrom vsled tega ni iznesel v svojem govoru, da ne bi oslabil svojega posebnost v to svrhu nameravane poznejšega nastopa v parlamentu. Kajti kakor rečeno, g. Ranković je tudi v privatnem razgovoru v Vašim dopisnikom izjavil, da uloži v prihodnjih dneh posebno in obsežno interpelacijo o delovanju v večrajšem »Slovenec« navedenih ministrov. Z ozirom na to telefonsko poročilo je že reagiral dr. Albert Kramer, ki je danes poslal predsedništvu demokratskega kluba obširno brzojavko, v ka-

teri javlja v svojem in v imenu dr. Gregorja Žerjava, da soglašata s tem, da se njuno delovanje kot bivših ministrov pregleda. Ta vsebina dr. Albert Kramerjeve brzojavke ni vzbudila nobene posebne pozornosti in je polnoma slična zagovoru dr. Laze Markovića, in so to brzojavko radikalni tudi spretno izrabili. Ta brzojavka je imela namreč radikalom služiti v dokaz, da je dr. Laza Marković nedolžen, ker je radikalni klub pregledal njegovo delovanje kot ministra in z ozirom na to dejstvo ni bilo potreba posebnega sodišča. Ravno demokratski govorniki pa so povdarjali, da delovanje dr. Laze Markovića ne sme pregledati kaka enketa, temveč posebna nepristranska oziroma običajna sodišča. Dr. Albert Kramer je z ozirom na to storil sebi, dr. Gregorju Žerjavu in celemu nastopu demokratov slabo uslugo s to brzojavko, ki je povsem v stilu nastopa Svetozarja Pribičevića v tej aferi. V vseh parlamentarnih krogih se namreč zatrjuje, da je Svetozar Pribičević glasoval proti izročitvi dr. Laze Markovića sodišču. To je tembolj verjetno, ker je dr. Laza Marković najboljši prijatelj Svetozarja Pribičevića in njegovih somišljenikov, med katere spada brez dvoma dr. Albert Kramer in dr. Gregor Žerjav.

principu sprejme revizijo ustave, sestavi volilno vlado in gre takoj v volitve. Končni sporazum med Slovenci, Hrvati in Srbi bi se dosegel še le po volitvah, kakor bodo pač te izpadle.

PRIBIČEVIĆ PROTI VSAKEMU SPORAZUMU.

Belgrad, 23. febr. (Izv.) Te dni se je mudil v Belgradu znani bivši poslanec dr. Šurmin. Med drugim je on konferiral tudi s Svetozarjem Pribičevićem o srbsko-hrvatskem sporazumu. Kakor doznavamo, se je Svetozar Pribičević izrazil pri tej priliki proti vsakemu sporazumu, češ da je sedaj za sporazum prepozno.

MINISTRSKI SVET.

Belgrad, 23. febr. (Izv.) Danes popoldne od 3.—6. zvečer je imel ministrski svet sejo. Tu se je razpravljalo o invalidskem zakonu in o progah južne železnice. Glede prog južne železnice je železniški minister Kojić predložil odkup, kakor je ministrski svet sklenil, da predloži parlamentu tozadevne v Rimu sklenjene konvencije.

Trgovinska pogajanja z Italijo.

Belgrad, 23. febr. (Izv.) Z ozirom na že se vršeca pogajanja za sklep trgovinske pogodbe z Italijo je Zadržni savez imel več sej pod predsedništvom dr. Korošca. Na teh sejah se je izdelal natančen spis zahtev, ki so v imenu združništva v svrhu zaštite poljedelske produkcije predložene našim delegatom. Tekom današnjega dneva se ni vršila nobena seja italijanske in naše delegacije, ker z naše strani še vedno niso bili izdelani potrebni tarifi. Prihodnja seja delegacije za sklep trgovinske pogodbe je sklicana v ponedeljek.

Evakuacija Delte in Baroša.

Sušak, 23. febr. (Izv.) Semkaj je dopotovala posebna komisija iz Zagreba, ki je prišla, da konča neke tehnične posle, ki so v zvezi z evakuacijo Delte in Baroša. Pregledale so se vse proge, ki vodijo na Reko in so vse v dobrem stanju. Snoči je po petih letih odpeljal prvi vlak z reškega kolodvora na Brajdico, da preizkusi, če je železniška proga uporabljiva. S tem vlakom so se vozili vsi člani naše komisije. Ugotovilo se je, da je železniška proga, ki pelje s Sušaka preko kamnitega mosta na Reko, v redu. Na reškem kolodvoru so končana vsa dela, ki so bila potrebna za obnovo železniškega prometa med našo državo in Reko.

Grozna železniška nesreča.

17 VOJAŠKIH NOVINECEV TEŽKO RANJENIH.

Blinški kut, 23. febr. (Izv.) Danes po 9. dopoldne se je v bližini Blinskega kuta med Siskom in Sunjo dogodila velika železniška nesreča. Vlak, poln vojaških novincev, je skočil s tira. 11 vagonov se je prebrnilo, 3 vagoni so čisto razbiti. Posledice nesreče še niso ugotovljene. Naprosili so pomoč iz Zagreba.

Zagreb, 23. febr. (Izv.) Takoj, ko se je izvedelo o železniški nesreči pri Blinskem kutu, je bilo odrejeno, da se odpelje na lice mesta vojaška pomoč s sanitetnim oddelkom. Posebni vlak se je odpeljal ob 10. dopoldne.

Zagreb, 23. febr. (Izv.) Vsi vlaki, ki so se odpeljali proti Sisku, so se vrnili. Proget je ustavljen. Vršni se le deloma preko Dugega sela—Novske—Brod.

Sisek, 23. febr. (Izv.) Ponesrečen vlak je vozil vojaške novince iz Štipa za garnizije v Sisku in Karlovcu. Lokomotiva se je prevrnila na stran. Strojvodji in kurjaču se ni zgodilo ničesar, pač pa so dosedaj izvlekli izpod razvalin razbitih vagonov 17 težko ranjenih vojaških novincev. Rešilna akcija se nadaljuje. Materiela škoda je velikanska, toda še ni precenjena. Vzrok nesreče je slaba proga.

Draginja v Franciji.

Pariz, 23. febr. (Izv.) Uradno je ugotovljeno, da so se cene življenskih potrebščin dvignile tekom zadnjega pol leta povprečno za 30—40 odstotkov. Vsled novih davkov se bodo cene zopet znatno dvignile.

DELOVNI ČAS V ANGLIJI.

Varšava, 23. februarja. (Izv.) Tukaj se mudeči angleški minister Thomas je izjavil sotrudniku poljske brzojavne agencije, da bo angleška vlada sklicala za 21. marca konferenco, ki bo obravnavala vprašanje 8-urnega delavnika.

RUSIJA PROTI DRUŠTVU NARODOV.

Riga, 23. febr. (Izv.) »Izvestja« poročajo, da bo Rusija odklonila vabilo za vstop v Društvo narodov, ker je ta ustanova samo sredstvo v rokah velikih narodov za zatiranje malih.

POGLAVJE O KORUPCIJI.

Praga, 23. febr. (Izv.) Češki socialisti in komunistični listi ostro napadajo agrarce zaradi znane afeze s prodajo špirta v Nemčiji, kjer je bila država oškodovana za nad 20 milijonov čeških kron. Imenujejo celo vrsto odličnih agrarskih voditeljev, ki so bili zapleteni v to afero.

O zunanji politiki Pašičeve vlade

Govor dr. Josipa Hohnjeca

V NARODNI SKUPŠČINI DNE 18. FEBRUARJA 1924.

V razpravi o rimskem sporazumu je vzbudil v narodni skupščini največjo pozornost govor narodnega poslanca dr. Josipa Hohnjeca radi njegove tehtne in stvarne vsebine ter učinkovite govorniške oblike. Govornik je izrekel nad zunanjo politiko Pašičeve vlade porazno in vsehkozi stvarno utemeljeno obsodbo in je popolnoma razorožil ministra za zunanje posle g. dr. Ninčiča. Dasi bi bilo mikavno objaviti govor v celoti, ga moramo z ozirom na odmerjeni prostor omejiti in objaviti le tisti del, ki ni bil vsebinsko reproduciran v telefonskem poročilu. Govor dr. Hohnjeca je hkrati najboljši odgovor na vse kleečplazne liste, ki bolj ali manj prikriti zagovarjajo vladno zunanjo politiko napram Italiji, in na nealane napade »Slov. Narod« na govor dr. Hohnjeca.

Govornik je v prvem delu svojega govora odrekal zunanji politiki naše države inaktivnost in vodilnost, vsled česar žanje uspehe Italija, ki je 12. novembra 1920 v Rapallu ob slovesnem zatrdjevanju medsebojnega prijateljstva izvršila amputacijo na živem telesu slovenskega in hrvaškega naroda. Pogazila je s tem narodnostno načelo, ki je bilo odločilno za formacijo novih nacionalnih držav in vodilno pri sklepanju vseh mirovnih pogodb po sklepu vojne. Sporazum o predaji Reke je brez pravne podlage. Vodstvo oficijelne naše zunanje politike moramo obtožiti pomanjkanja zmista in volje, da bi bilo razmejitev med Italijo in našo državo izvršilo po vzgledu drugih držav, ki so smatrale to vprašanje kot zadevo mednarodnega značaja, ki se mora rešiti pred mednarodnim forumom. Mesto tega smo se začeli pogajati in uspeh je bil strašen udarec v Rapallu, ki bi si ga Evropa nikdar ne upala zadati nam ga.

ZGODOVINSKE PRIČE GIOLITTIIJA.

Pot, po koji nas je Italija dovela do Rapalla, drastično ilustrirajo memoari italijanskega državnika Giovannija Giolittija. Giovannij Giolitti je bil ministrski predsednik, ki je z našo vlado, koji je bil na čelu ministrski predsednik Vesnić, sklenil rapalsko pogodbo. Giovannij Giolitti je zopet prišel na vlado 1. 1920. Kakor znano, je naša vlada spomladi 1. 1920. pričela direktna pogajanja z Italijo. Takrat je bil na vladi v Italiji Nitti. Nitti je bil proti nam bolj objektivni in bolj popustljiv ter je moral radi tega pasti, na njegovo mesto pa je prišel stari italijanski lisjak Giolitti. On je predstavil svoj novi kabinet italijanskemu parlamentu dne 24. junija 1920. Ko je nastopil vlado, ni takoj pričel pogajanj z našo državo. Zakaj ne? O tem on lepo piše v svojih memoarih. V teh memoarih pravi: »Da pogajanja, ki jih je začela prejšnja vlada, niso dovela do uspeha, je bila sreča, ker se je zahtevala meja, ki nam ni mogla biti všeč, ker ni odgovarjala naravni meji. Zato sem se več mesecev vzdržal stika z belgrajsko vlado, da naša pogajanja ne bi izgledala kot nadaljevanje prejšnjih.« (Stran 258.)

Giolittijeva gibčnost.

Predno je stopil v pogajanja z Jugoslavijo, si je zagotovil pomoč Lloyd Georgea, s katerim se je sestal v drugi polovici avgusta 1920 v Lucernu na Švicarskem, in Milleranda, s katerim se je meseca septembra razgovarjal v Aix-les-Bains. Giolitti piše nadalje: »Nekaj časa kasneje je belgrajska vlada s posredovanjem Anglije sporočila v Rim, da bi rada zopet začela pogajanja. Mi smo izjavili, da smo za to pripravljeni.« (Stran 261.) Tako je prišlo do rapalske pogodbe. Na to piše Giolitti dalje: »Rapalski pogodbi, ki jo je poslaniška

zbornica potrdila ter večina javnega mnenja sprejela z zadovoljstvom, je morala slediti izvršitev, kar je imelo za posledico konstituiranje Reke kot neodvisne države. (Stran 262.) V pogajanjih v Rapallu se mi je posrečilo, da sem rešil neodvisnost Reke, da ni bila prideljena Hrvatski, kakor je to določala londonska pogodba. Moja čustva v tej stvari niso mogla biti dvomljiva, in tako sem tudi imel polno razumevanja za to, da je D'Annunzio, kakor smo zvedeli, pripravil nekak napad na Jugoslavijo. To bi Italijo zavleklo v vse mogoče stiske in ponižanja, zakaj nič ni za državo bolj poniževalno in za njeno čast bolj škodljivo, kakor priznanje, da ne more držati pogodb ter da greši zoper določbe mednarodnega prava.« (Stran 163.)

Ker se D'Annunzio ni dal pogovoriti, da zapusti Reko, je generalu Caviglia dal povelje, da zaukaže D'Annunziu, naj ostavi Reko. (Stran 264.)

Dogovorjena igra s D'Annunziem.

Tako se je dovršila med D'Annunziem in italijansko vlado dogovorjena igra na Reki. Giovannij Giolitti je bil na stališču, da ni nič za državo bolj poniževalno in za njeno čast bolj škodljivo kakor priznanje, da ne more držati pogodb ter da greši zoper določbe mednarodnega prava. (Klici na desnici: Čujmo, čujmo!) In kljub temu rapalske pogodbe celotno ni izvršil ne on ne noben njegov naslednik do Mussolinija inclusive. Zakaj? S strani Italije je stvar popolnoma jasna. Italija je vedno aspirirala na Reko. Zato je Giolitti v Rapallu preprečil, da Reka ni bila prideljena Hrvatski, kakor to določa londonska pogodba. To je bila prva etapa italijanske diplomatske borbe za Reko. Reka ni smela pripasti Hrvatski, marveč naj bo svobodna država. Drugo etapo pa je zavzel Mussolini z direktno zahtevo, da se mora Reka popolnoma priključiti Italiji.

Napake naše vlade.

Na italijanski strani torej ni nejasnosti. Če pa se vprašamo, zakaj ni naša vlada z vsemi sredstvi insistirala na brezpogojni izvršitvi rapalske pogodbe, ne dobimo tako jasnega odgovora. Tu je še mnogo nepojasnjenega. Zgodovina bo odkrila te tajnosti. Zgodovina bo zabeležila veliko napako, ki jo je naša vlada storila strem, da ni rapalske pogodbe s pravočasno registracijo pri Društvu Narodov podkrepila z mednarodno avtoriteto. (Klici na desnici: Tako je!) Tako je italijanskemu nacionalizmu pod vodstvom Mussolinija dala pobudo, da je vedno očitneje stopal pred zastopnike naše države z zahtevo, da Reka ne sme biti neodvisna država, kakor to določa člen 4. rapalske pogodbe, marveč da mora pasti pod suvereniteto Italije. Naposled — stari Rimljan bi rekel: tandem aliquando — je naša vlada dala 12. septembra 1923 registrirati rapalsko pogodbo pri Društvu narodov. (Klici na desnici: Čujmo, čujmo!)

BREZ MEDNARODNE KONTROLE.

Bilo je pričakovati, da bo naša vlada vsled žalostnega izkustva, ki ga je dobila v dolgotrajnih direktnih pogajanjih z Italijo vsaj sedaj ostala na široki javni poti mednarodne kontrole in mednarodnega razsodništva. To je bilo tembolj pričakovati, ker se je tudi naša vlada po svojem predsedniku izjavila za to pot. Minister predsednik gospod Nikola Pašić je na seji narodne skupščine 26. septembra 1923 doslovno izjavil: »Kad se konstatovalo, da ne može da se dodje do sporazuma sa Italijom, onda smo potražili, da se rapalski ugovor registrira kod Lige Nacija. Mi smo to

pokušali onda kad su prestali pregovori. Sad ja neću dalje da ulazim u te stvari, ali posle izvesnoga vremena pristala je i italijanska vlada da se registrira rapalski ugovor kod Lige nacija. Od toga doba, kad je pristala i jedna i druga vlada da se rapalski ugovor registrira kod Lige nacija, od toga doba on postaje i delo cele Evrope ili delo cele Lige nacija. Mi želimo, da se rapalski ugovor ispuni. Ne ispuni se, onda idemo na sud; (Klici na desnici: Čujmo, čujmo!) ne budemo li zadovoljni sudom, onda ima da se apelira na saveznike. I onda smo mi u mnogo boljem položaju, kada to prodje kroz Ligu nacija, nego kada bi sami to riskirali.«

Gospodje, mi smo to riskirali, in vidite, kam smo došli. (Tomo Popović: Pa šta je još dalje kazao?) To so zadnje besede, čitajte stenoografski zapisnik.

NA KRIVEM POTU.

Gospodje, to je bilo stališče naše vlade koncem septembra 1923. Zakaj je vlada zapustila to svoje pravilno stališče? Zakaj je zopet začela direktna pogajanja z Italijo, o katerih je dobro vedela, kam nas bodo dovela. Kako so tekla ta pogajanja zadnje 3 mesece preteklega leta? Kateri definitivni končnoveljavni predlog je Pašičeva vlada stavila Mussoliniju? Ali je Francija pristala na pakt naše države z Italijo? Kdaj je Francija, koja je po belgrajski konferenci male antante odpoškljala svojega zastopnika v Belgradu, pristala na sporazum naše države z Italijo? Kakšno posredovanje je bilo za to potrebno?

Gospodje, to so velevažna vprašanja, ki zahtevajo, da kompetentni faktorji odgovorijo na nje. Jaz sem v parlamentarnem odboru za proučevanje zakonskega predloga o sporazumu o Reki stavil to vprašanje gospodu ministru zunanjih del. Na moje ponovno vprašanje gospod minister ni dal odgovora. (Klici na desnici: Čujmo, čujmo!) Stari rimski pregovor pravi: Quid tacet, consentire videtur. Neodgovorjanje na ta vprašanja se more tolmačiti kot pritrditev na velike obtožbe, ki ležijo v teh vprašanjih.

TAJNOSTI.

Nad zadnjimi pogajanjimi z Mussolinijem oziroma z Italijo, nad motivi in razlogi teh pogajanj in nad njihovim potekom leži megla in tema nejasnosti in tajnosti. Pogajanja so se vršila brez predhodne konsultacije naroda in njegovih zastopnikov po predvojni metodah tajne diplomacije. Vse se je vršilo za zastorom. In ko se je zastor dvignil, smo 27. januarja videli v zmagoslavni dvorani rimske palače Chiggi 3 podpisnike italijansko-jugoslovanske pogodbe: Gospoda Mussolinija v pozici starih rimskih imperatorskih triumfatorjev z zmagoslavnim vplikom: lo triumpho, in kot kapitulanta zastopnika naše države, ministra predsednika gospoda Pašića in ministra zunanjih zadev gospoda Ninčiča. (Viharno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.)

TRIUMF ITALIJE.

Italijansko časopisje po pravici triumfiralo in poje Mussoliniju slavospeve. Italija je od naše države dosegla to, česar ji Evropa ne bi nikdar dala: suvereniteto nad mestom Reko, nad reško železnico in nad reškim pristaniščem. Naši državni ostaje to, do česar smo imeli pravo po dodatku italijanskega zastopnika grofa Sforze k rapalski pogodbi, luka Baroš in Delta. Reško pristanišče ostaje v celoti pod suvereniteto Italije, tudi oni bazen med moloma Genova in Napoli, ki ga naša država dobi v najem na 50 let, ki torej tvori takozvano jugoslovansko svobodno cono v reški luki. Svobodna te cono je omejena s takšnimi klavzuralami, da bo šele praksa pokazala, kolike vrednosti bo ta cona za našo državo in njeno trgovino. Da bi naša država dobila kakšno svo-

bodno cono v tržaškem pristanišču, na to je Italija najbrže pozabila. Najverjetneje pa je, da je naša vlada pozabila zahtevati za našo državo tako cono v Trstu. (Klici na desnici: To je gotovo.) Tako je naša vlada znala ščititi in pospeševati gospodarske interese hrvaškega in slovenskega naroda.

POZOR NA TRGOVINSKO POGODBO.

Ako bo hodila po isti poti pri sklepanju trgovinske pogodbe med našo državo in Italijo, potem se je bati, da bo naše narodno gospodarstvo dobilo še hujše udarce, kakor jih je dobilo s to politično pogodbo z Italijo. Pogajanja o trgovinski pogodbi so se že začela. Delegatje so že imenovani. Da bodo italijanski delegatje dobro izvršili svojo nalogo, o tem ni dvoma. Opozorjamo pa našo vlado in njene delegate, da v trgovinski pogodbi bolje branijo interese naše države, nego se je to zgodilo v pogodbah teritorialnega in političnega značaja. Naša delegacija mora paziti na to, da pri trgovinski pogodbi ne izgubimo še več, kakor smo že.

Mi ne smemo pozabiti na to, da je Italija že večkrat poskušala dobiti dovoljenje za uvoz italijanskih vin v našo državo v sodih in v steklenicah in gotovo je, da bo hotela tudi v novo trgovinsko pogodbo spraviti to težko. Ako naša vlada v to dovoli, bo sama izkopala grob za domače vinogradništvo. (Klici na desnici: Tako je!) Dolžnost naše vlade je, da dobi za vse druge agrarne pridelke naše države in tudi za živino možnost izvoza v Italijo in največje ugodnosti pri tem. To mora veljati tudi za naš les. Tudi izvoz lesa iz naših gozdov mora ostati ter se zanj razširiti italijansko tržišče. Pri tem pa se mora jemati v obzir, da se ne eliminira domača lesna trgovina. Da se to in vse drugo, kar je potrebno, doseže, mora biti naša delegacija primerno sestavljena. Ako bo sestavljena po načelu gospoda ministra dr. Kojića, da samo belgrajski eksperti razpolagajo s potrebno avtoriteto in sposobnostjo, ne bo pričakovati uspehov. Mi apodiktčno zahtevamo, da je pri teh pogajanjih zastopan poleg srbskega tudi hrvaški in slovenski narod. (Pritrdjevanje in ploskanje na desnici.) Dosedaj med našimi delegati še ni zastopnika hrvaških gospodarskih interesov. Zahtevamo, da se delegacija izpopolni s hrvaškim delegatom.

MEDNARODNO PRAVO KRŠENO.

Govornik dokaže nato, da je bilo z reškim sporazumom kršeno mednarodno pravo, ker je bila Reka kot samostojna, organizirana država priznana od Italije, Francoske, Anglije, države SHS, Českoslovaške, Romunije, Švice, Španije, Grške in Nemške. (Minister zunanjih zadev dr. Ninčič: Mi nismo Reke nikada priznali.) Kako da je niste priznali, Vi ne morete drugače, kakor da jo priznate, ker so se tamkaj vršile svobodne volitve in je avtonomistična stranka dobila večino. Ne samo, da ste reško vlado priznali, marveč ste jo celo podpirali. (Klici na desnici: Tako je!)

FAŠISTOVSKA HLIMBA.

Italijanska in naša vlada motivirata svoj sporazum o Reki z razlogom, da sta »videli« potpuno nemogućnost, da pristupe na praktičen način organizaciji slobodne države Rijeke, koja se predviđa u členu 4. Rapalskog ugovora.« Ta motivacija je odsev ogromne fašistovske hlimbe in hinavščine. (Klici na desnici: Res je!) Reka je že bila organizirana ter je obstojala kot svobodna država. Fašistična teroristična praksa pa je to organizacijo s surovo silo uničila in legitimno vlado reškega naroda izgnala. Ostro moramo obsoditi, da je naša vlada sprejela in podpisala ta dokument fašistične hinavščine, ki je zrastel na polju italijanskega političnega machiavelizma. (Zvihalno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.)

Edmund About:

46

Kralj gora.

Iz francoščine prestavila K. Hafner.

(Dalje.)

Niti za hip se nisem onesvestil; ta čut mi manjka popolnoma, kot sem vam že povedal. Čutil sem vse udarce enega za drugim. Prvi je bil tako silovit, da sem mislil, da za druge ne bo ostalo nobenega dela več. Padel je na sredino podplata, na oni elastični lok pred peto, ki nosi človeško truplo. To pot me ni bolela noga; zdelo se mi je le, da se bodo vse kosti mojih ubogih nog razpočile. Drugi je priletel nekoliko nižje, ravno pod peto; pretresel me je globoko, močno, zmajal celo mojo hrbtenico in vzburkal moje trepetajoče možgane in skoro prekal moje lobanjo. Tretji je priletel ravno pod prste in mi povzročil bodočo in skelečo bolečino, ki je prevzela vso mojo notranjost in sem za hip mislil, da se je konec palice dotaknil mojega nosu. Zdi se mi, da se je takrat prvič prikazala kri. Udarci so sledili po istem redu, na istih mestih in v enakih presledkih. Bil sem taliko pogumen, da sem molčal pri prvih dvih; pri tretjem sem kričal; pri četrtem sem tuil; pri petem in ostalih ječal. Pri desetem nisem imel več moči, da bi se pritoževal; obmolnil sem. Toda moja telesna neobčutljivost ni prav nič zmanjšala moje duševne občutljivosti. Ne bi bil mogel privzdigniti trepalnic in vendar sem občutil

najmanjši žum. Niti besedice nisem preslišal tega, kar so govorili okoli mene. Na ta pojav se bom spomnil pozneje, če se bom pečal z medicino. Zdravniki kaj radi obsodijo bolnika na smrt štiri korake proč od bolniške postelje in ne mislijo, da ima ubogi vrag še ušesa, da sliši. Slišal sem mladega tolovaja, ki je rekel kralju: »Mrtev je. Čemu naj še mučimo ljudi, če od tega nima nihče koristi?« Hadži Stavros je odgovoril: »Ne boj se. Jaz sem jih dobil nankrat šestdeset in čez dva dni sem plesal valček.«

»Kako si to napravil?«

»Pomazal sem jih z mastjo nekega italijanskega odpadnika, Luigi Beya... Kje smo že? Koliko udarcev imamo?«

»Sedemnajst.«

»Še tri, otroci; in glejte, da bodo dobri!«

Palica je dobro opravila naročilo. Zadnji udarci so padli na krvavo, toda neobčutno tvarino. Bolečina me je napravila skoro neobčutljivega.

Dvignil so me iz stojala; razvezali so mi vrvi; ovili so noge z mrzlimi obkladki in ker sem bil vsled ran zelo žejen, so mi dali piti velik kozarec vina. Z močjo mi je prišla jeza. Ne vem, če ste bili že kdaj tepeni kot jaz, toda ničesar tako poniževalnega ne poznam, kot je telesna kazen. Ne trpim, da postane vladar zemlje le za hip suženj surove palice. Preveč je, zares, če je človek, rojen v XIX. stoletju, obvlada paro in elektriko, poseduje polovico naravnih

skrivnosti, pozna do dna vse, kar je iznašla veda v dobrobit in varnost človeštva, ve, kako se zdravi mrzlca, kako se obvaruje ošpic, kako se zlomi kamen v mehurju in se ne more obraniti udarca s palico. Če bi bil kdaj vojak in bi bil obsojen na telesno kazen, bi na mestu ubil svoje poveljnike.

Ko sem sedel zopet na zamazani zemlji so mi bile noge zvezane vsled bolečin in so mi roke otrple; ko sem opazil okoli sebe ljudi, ki so me bili in one, ki so gledali, kako so me bili, so jeza, sramota, čuvstvo poraženega dostojanstva, prekršene pravice in obvladovane inteligence vzbudili v mojem slabem telesu val sovražstva, upornosti in osvete. Pozabil sem vse, račune, korist, previdnost in prihodnost; na dan je vrelo vse, kar me je težilo; hudournik divjih groženj je tekkel preko mojih ustnic, medtem ko se je razlil žolč nabiral kot rumena pena prav do beline mojih oči. Zares, nisem govornik in pri mojem samotnem učenju se nisem navadil obvladati besede; toda užaljenost, ki rodi pesnike, mi je za četrto ure podarila divjo zgornost onih pojutih ujetnikov, ki izdihnejo med kletvami svojo dušo in ki tulijo svoj zadnji vzdihljaj v pričo zmagovalnih Rimljanov. Vse, kar more užaliti človeka v njegovem ponosu, v njegovi nežnosti in njegovih najdražjih čuvstvih, sem vrgel kralju gora v obraz. Uvrstil sem ga med nečiste živali in zanikal sem mu ime človeka. Preklinjal sem ga v njegovi materi, njegovi ženi in

njegovi hčerki in vseh njenih potomcih. Rad bi vam ponovil vse, kar je moral poslušati, toda danes, ko imam hladno kri, mi manjka zato besed. Zmislil sem si besede, ki jih ni v nobenem besednjaku, ki pa so jih kljub temu razumeli, kajti poslušalci so tulili pod mojim besednjakom, kot tuli pasja drhal pod udarci s škorpijoni. Toda če sem še tako stražil obraz starega palikara, opazoval vse mušice na njegovem obrazu in poželjivo listal v vseh gubah njegovega čela, vendar nisem mogel opaziti niti sence čuvstva. Hadži Stavros je ostal negiben kot marmorna soha. Na vse moje klevete je odgovarjal z mirnim zaničevanjem. Njegovo obnašanje me je spravilo v obup. Skoro sem zblaznel. Rdeč oblak krvi je šel mimo mojih oči. Dvignil sem se hrupno na svoje zmučene noge, iztrgal pištolo enemu tolovaju iz za pasu, jo nameril na kralja, sprožil in padel nazaj mrmraje: »Masčevan sem!«

On sam me je dvignil. Opazoval sem ga s tako globokim presenečenjem, kot bi bil prišel iz pekla. Nič se ni zdel ginjen in mirno se je smehljajal kot kak neumrljiv človek. In vendar, gospod, ga nisem zgrešil. Moja krogla ga je zadela v čelo, en centimeter pod levimi obrvmi: krvava raza je to dokazovala. Toča ali je bilo orožje slabo nabasano, ali je bil smodnik zanič, ali pa se je krogla odbila na koščeni lobanji, moj strel ni napravil druge nesreče kot neznan brezglatino.

(Dalje sledi.)

POLEMKA Z DR. NINČIČEM.

S kršitvijo principov mednarodnega prava si je Italija podjarmila Reko. Bil je to nasilen akt proti reškemu prebivalstvu, med katerim živi še sedaj preko 20.000 Slovanov. Niti torej resnice, kar stoji v tistem pismu, ki ga je dopoldne prečital gospod minister dr. Ninčič, da je Reka po duhu in jeziku italijanska. (Klici na desnici: Gotovo ne!) V mestu Reki živi torej preko 20.000 Slovanov, ostali del pa se ne smatra kot pripadniki italijanske narodnosti, marveč kot mešanica raznih narodov pod kolektivnim imenom: Fiumani. To je dejstvo, ki obstaja in o katerem bi morala naša država voditi računa. Naša vlada pa ni vodila računa niti o velikih trgovskih in gospodarskih interesih naše države, zlasti slovenskega in hrvatskega naroda. Ona je Italiji predala Reko, ta velevažni trgovski emporij na hrvatski zemlji in na severozapadni obali Jadranskega morja, in to brez protikoncesij, S tem je Italija postala faktična gospodarica na Jadranskem morju. Niti ena večja luka na jadranski obali, ki bi bila pravilno zgrajena, popolno urejena in z vsem potrebnim opremljena, se ne nahaja več na teritoriji naše države. Mi se moramo zadovoljiti s zonami na zemlji, ki je sedaj tuja, pa bi morala biti naša. (Klici na desnici: Bila je naša, pa bo zopet postala naša. — Pritrjevanje in ploskanje.) Niti ena železnica, ki vodi do teh jadranskih luk, se ne nahaja v rokah naše države. To je ogromna izguba, tako ogromna, da je celo češki državnik dr. Kramar ugotovil v »Narodnih listih«, da vsi Čahi globoko občutijo z nami to izgubo. Tako daleč nas je dovedlo prijateljstvo Italije, ki je sedaj redigirano v člene rimskega pakta. (Klici na desnici: Tako je!)

JALOV USPEH SPORAZUMA.

V Rapallu sta se italijanski delegat grof Storza in jugoslovanski delegat ministriški predsednik Vesnić zedinila in zložila na določbo skupnih političnih smernic za politično pomirjenje in sprijateljstvo med Italijo in našo državo. Besedilo političnega pakta v Rapallu dokazuje, da ima politika obeh držav skupen cilj: zavarovati s tako težkimi žrtvami doseženo blagodat miru. Sredstvo k temu je »strogo držanje mirovnih pogodb, podpisanih v San Germanu in v Trianonu. V Rimskem paktu je dostavljena pogodba v Neuillyu. V Rapallu sta obe državi »s posebno pogodbo predvzele vse potrebne politične ukrepe, da se prepreči povrnitev dinastije Habsburg na prestol Avstrije in Ogrske«. V dosegu skupnih mirovnih ciljev se obe državi zavežeta, da si bosta izkazovale medsebojno diplomatsko pomoč.

Prijateljski pakt Rimske pogodbe torej bistveno ne presega mej prijateljskega pakta Rapalske pogodbe.

BOLJŠE JANJSTVO ZA MR.

Gospodje! Težnja, ohraniti mir, je dobra in vredna vsega priznanja in uvaževanja. Ali tak mir je Italija zajamčila z mnogo širjim paktom prijateljstva, nego je italijansko-jugoslovanski sporazum. To je najširši in najbolj sežnejši pakt, ki je kdaj bil sklenjen med narodi in državami, namreč pakt Zveze narodov. Italija in naša država sta udeleženi pri Zvezi narodov in sta torej obvezani, da izvršujeta § 10. njenega pakta, ki se glasi: »Člani Zveze se obvezujejo, da bodo spoštovali in držali proti vsakemu zunanemu napadu teritorialno celoto in sedanjo neodvisnost vseh svojih članov.« Dalje se mora Italija prav tako kakor naša država striktno ravnati po določili § 11., ki pravi: »Izrecno se izjavlja, da vsaka vojna ali pretnja z vojno, bilo da neposredno pogaja ali ne enega od članov Zveze, interesuje celokupno Zvezo, ter da je ona dolžna, da podvzame take ukrepe, ki bi uspešno očuvali mir narodov. V takem slučaju glavni tajnik na zahtevo kateregakoli člana Zveze takoj sezone svet.«

Italija je torej po paktu Zveze narodov dolžna napram naši državi ohraniti mir za vsako ceno. Ako Italija tega pakta, pod katerim stojijo podpisi vseh svetovnih vlasti in vseh kulturnih držav na svetu, ne bo držala, ali bo potem držala sporazum, pod katerim stoji samo njen podpis in podpis naše države?! (Pritrjevanje in ploskanje na desnici.)

»SVOBODNE ROKE.«

S čim bi se torej dale opravičiti take velike koncesije, ki jih je naša država dala Italiji?

Dobili smo svobodne roke na Balkanu, tako poudarjajo režimska glasila, in kažejo na Bolgarijo. To bo pokazala šele bodočnost. Za Italijo bo Bolgarija prav tako, kakor naša država, samo sredstvo za dosego njenih sebičnih ciljev, in zato bo Italija slej ko prej prakticirala svojo dobro preizkušeno metodo izigravanja ene slovanske države proti drugi. Ali bi ne bilo primernejše in podrobnejše, da bi vodstvo naše zunanje politike našlo pravičen in trajen modus vivendi med našo državo in Bolgarijo in tako usmerilo našo balkansko politiko v slovenskem pravcu? Potem bi tudi izginila anomalija, da je Macedonija glavni vidik, s katerega se presoja in določa glavna smer naše zunanje politike. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.)

Gospod minister zunanjih zadev je predpoldne obširno govoril o gospodu Radiću, tako obširno, da se je moglo smatrati, da se pripravlja za pristop federalističnemu bloku. Ako pa je g. Ninčič hotel krivdo za Reko zvaliti na

Radića, njegova argumentacija boleha na tej napaki, da g. Radić dosedaj še ni bil minister zunanjih zadev države SHS, marveč je bil ter je minister zunanjih zadev g. Ninčič, ki nosi popolno odgovornost za predajo Reke. (Veselo in odobravanje.)

POZABLJEN MOST DO PRIJATELJSTVA.

Pripomniti je še nekaj, kar je načelne in bistvene važnosti. Pri sklepanju prijateljskega pakta z Italijo je Pašičeva in Mussolinijeva vlada pozabila na to, da tvorijo most prijateljstva med Italijo in Jugoslavijo Slovenci in Hrvati, ki jih je Italija podjarmila svoji oblasti. Preko mrtvega tela hrvatskega in slovenskega naroda v Julijski Benečiji naša država Italije ne bo objemala, niti ji nudila prijateljske roke. (Burno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.) Vsak pritisk in vsako zatiranje v Italiji ostalih Slovencev in Hrvatov pomenja rušenje mostu, ki vodi do sporazuma in prijateljstva med Italijo in našo državo. O tem se ne varamo mi, o tem se naj tudi ne varajo italijanski nacionalisti z Mussolinijevo gardo na čelu.

Govornik spominja nato na vsa že znana nasilstva in zločine, ki so jih fašisti storili hrvaškemu in slovenskemu ljudstvu, jih po vrsti našteje in nadaljuje: Dosedaj fašisti še niso popravili niti ene krivice, storjene Slovincem in Hrvatom. Do sedaj še niso zgradili Narodnega doma v Trstu, ki še vedno leži v razvalinah. Gospod ministriški predsednik se je na svojem potu v Rim nudil tudi v Trstu. Škoda, da ni tamkaj položil žalobnega venca na razvaline Narodnega doma. Tako bi pokazal svoje simpatije tamošnjim trpečim Slovincem in hkrati bi primerno dekoriral monument kulturnega dela italijanskega fašizma. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.) Dosedaj fašisti še niso popravili in dogradili porušeni Narodni domov v Puli in pri sv. Ivanu. Slovenski in hrvaški sodniki so bili odpušteni iz službe ter se ne smejo vrniti v urade. Slovenski in hrvaški duhovniki, ki jih je preganjal fašistovski nasilje, še vedno bivajo v tujini, slovensko in hrvaško ljudstvo pa je brez duhovnikov, ali pa se mu vsiljujejo italijanski duhovniki. Primorskim Slovincem odvzete šolske zgradbe so še vedno zaprte ali pa so tamkaj nameščene italijanske šole. Odredba, s katero so od 1. oktobra 1923 naprej vsi I. razredi vseh slovenskih in hrvaških osnovnih šol popolnoma poitalijančeni, je še vedno v veljavi. Fašistovski prijatelji naše države je doslej še niso prekleli. Poitalijančevanje slovenske dedice se vrši naprej. Spričo tega smemo z varijacijo vprašanja slavnega rimskega retorja vzdikniti: »Quousque tandem abutere Mussolini, amicitia nostra?« — Kako dolgo še boš, Mussolini, zlorabljal naše prijateljstvo?

ZAKLJUČEK.

Dokler so Slovenci in Hrvati v Italiji zatirani, dokler se preganjajo in zapostavljajo, dokler se smatrajo za državljane druge vrste, dokler jim ni popolnoma zajamčena narodna svoboda in možnost razvoja slovenske in hrvatske narodnosti in slovanske kulture, dokler jim niso dani pogoji za gospodarski obstoj in razvoj, tako dolgo o pravem prijateljstvu ne more biti govora. Naj se taki pakti sklepajo in podpisujejo sto- in še večkrat, srce slovenskega, hrvatskega in tudi srbskega naroda jih bo vedno najodločnejše odklanjalo. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje na desnici.)

V imenu Jugoslovanskega kluba mi je čast izjaviti, da mi ta sporazum najodločnejše odklanjamo. (Dolgotrajno burno pritrdjevanje in ploskanje na desnici. — Govorniku čestitajo.)

Vpliv Združenih držav.

Svetovna vojna je prinesla vsem škodo, le za Zedinjene države severne Amerike pomeni ogromen dobiček. S tem, da so postale vse evropske države dolžnice S. A., ima le-ta tak vpliv na razvoj politike na evropskem kontinentu, kakor ga ni še nikoli imela. Rešitev nemškega reparacijskega vprašanja n. pr. se nahaja zdaj takorekoč v rokah S. A., ki ima v izvedbeni komisiji svojega generala za predsednika. Brez pomoči S. A. bi Mac Donald ne mogel izvajati svojega zunanjepolitičnega programa.

Druga posledica tega po svetovni vojni pridobljenega položaja pa se kaže na ameriškem kontinentu samem, predvsem pa v odnosih z Italijo. S. A. in zveznim državam Mehike. Severna Amerika je Mehiko vedno smatrala za barijero, ki leži med njo in centralno-ameriškimi državami, katere so po svojem naravnem bogastvu največje privlačna točka za severo-ameriški velekapital. Ne gre za aneksijo teh republik, ampak zato, da se režim v teh deželah popolnoma podvrže vplivu S. A., ki rabi povsod takih vlad, katere bi severoameriškimi podjetnikom čimnajtežje poceni prodajale koncesije na rudnike in podobno.

Združene države S. A. predstavljajo danes pravzaprav le ogromno podjetje v rokah par trustov. Vsakokratna vladajoča stranka ni nič drugega kakor izvrševalni organ te ali one skupine. Sedanja republikanska stranka je v rokah koncerna petrolejskih lastnikov, kojih kapital gre v baje-slovne vsote. Večina kapitala pa leži v mehiških petrolejskih ležiščih. Ker bi se aneksija Mehike ne rentirala, zasledujejo

Združene države S. A. približno tako politiko napram Mehiki, kakor jo je zasledovala Japonska napram Kitajski, to je, vmešavanje v notranje spore v obliki denarne podpore tej ali oni stranki, ki mora potem to podpora odplačati s tem, da Severni Ameriki podeli obsežne koncesije pod najugodnejšimi pogoji, ki otežujejo konkurenco kakšne druge države. (V Mehiki konkurenco Anglije, ki je tudi v mehiških petrolejskih podjetjih angažirana.)

Edini mehiški predsednik, ki je deželo kolikortoliko uspešno branil pred severoameriškimi kapitalističnim pronicavanjem, je bil zrani Porfirio Diaz. To se mu je pa posrečilo samo s pomočjo najbrezobzirnejše diktature, s katero je držal nebrzdane mehiške stranke na tleh. Po njegovem padcu pa so si sledili na predsedniškem stolu: Madero, katerega je vrigel Huerta, Huerta, katerega je strmoglavil Carranza, Carranza katerega je zapodil sedanji predsednik Obregon. Ko se je pa zdaj proti temu dvignil nek general, so Združene države S. A. posegle vmes in poslale svoje vojne ladje pred Vera Cruz, koder izkrcavajo ameriške paroplovne družbe orožje za vladne čete.

Po znani monrojski doktrini se evropske države seveda ne smejo vmešavati v spore, ki nastajajo na ameriškem kontinentu. Tu pa imajo Združene države S. A. tako vojaško in denarno moč, da vse ostale države Amerike proti njim nič ne pomenijo. Zato bodo Mehika in centralnoameriške republike postale brez vsakega dvoma neosporjeno polje nemotene delavnosti severoameriškega velekapitala. Združene države S. A. so tipičen zgled imperializma velikega kapitala.

Cerkev in politika.

Pod tem naslovom priobčuje »Osservatore Romano« dne 21. t. m. obširen članek Giuseppe Montija. Člankar opredeljuje najprej pojem politike kot umetnost vladanja narodov in držav. Tu gre tudi za verske in moralne dobrine, o katerih ima cerkev prvo besdo. Zato se cerkev ne more izključiti iz politike. Člankar navaja vse okrožnice zadnjih papežev: Pija IX., Leona XIII., Pija X. in Benedikta XV., ki govore o tem vprašanju. Sklep članka nosi podnaslov »Katoličani in politika« in se glasi dosledno:

»V normalnih razmerah in izvzemši izredne časovne in krajevne slučaje (kakor n. pr. v Italiji po l. 1870.) imajo katoličani težko dolžnost, da se udeležujejo — ne sicer v imenu cerkve, marveč pod lastno odgovornostjo — političnega življenja svoje dežele. In ker se dela danes politika nujno po organiziranih strankah, se katoličani ne morejo vpisati v druge stranke nego v tiste, katerih program in delo prevevajo načela katoliške morale.

Cudna zabloda, ki jo more roditi le groba nevednost, je mnenje, da ta dolžnost ne veže vesti in ne ustvarja odgovornosti pred Bogom — v družbi, ki je organizirana tako, da se vsi udeležujejo vlade.

Kot državljani morajo katoličani prevzeti svoj del odgovornosti v javnem življenju in postaviti v službo domovine svoje sposobnosti, svoj vpliv, svojo delavnost; kot katoličani morajo zanesti v javno življenje sol krščanske modrosti in tisto luč in milosti, ki jim jih daje vera; kot sinovi cerkve ne smejo dovoliti, da postane politična moč bojno orožje proti njej v rokah njenih nasprotnikov.

Ako bi bil katoličani vedno razumeli in izvrševali svojo politično dolžnost brez strahu in bojazni, brez udobnih desertacij in brez osebne sebičnosti, bi bila cerkvi in družbi prihranjena premnoga zla.«

Iz zunanje politike.

* Ogrska vlada in ogrski socialisti. Od nastopa delavske vlade na Angleškem so si tudi ogrski socialisti demokratije mnogo obetali v nadi, da bo nova angleška vlada z dovoljenjem ali pa s preprečenjem zaželenega mednarodnega posojila znala pritisniti na ogrsko vlado, da izpremeni svojo politično taktiko napram socialistnim demokratom in komunistom. Kot zastopnik ogrske socialne demokracije je odpotoval v Anglijo socialist Peidl, ki se je na svojem povratku v domovino pravkar mudil na Dunaju. Radovednim izpraševalcem pa je Peidl odgovoril, da prej ne more ničesar povedati, dokler ne bo poročal o rezultatih svojega potovanja vodstvu svoje stranke v Pešti. Ker pa je iz drugih poročil razvidno, da je mednarodno posojilo Ogrm dovoljeno in se mu tudi angleška vlada ni upirala, smemo sklepati, da Peidlovi uspehi niso ravno preveliki.

Nemiri v Rusiji.

Dopisnik pariških »Posledn. Novosti« poroča iz Rige:

Dogodki v sovjetski Rusiji ogrožajo vladno stranko, ker se je udeležilo protestnega gibanja tudi vojaštvo. Več garnizij moskovskega in južnih vojnih okrajev je odpovedalo pokorščino in razvilo zastave z napisom: »Dolaj komunist. diktatorov!« Kremelski krogi so jako vznemir-

jeni, ker so izbruhnili nemiri tudi v Pokrovske kasarni v Moskvi sami in med oddelki, kateri tam bivajo že dve leti. Vlada je odredila takojšnjo zameno moskovske garnizije in razposlala svoje govornike.

16. februarja se je govorilo v diplomatičnih krogih v Rigi o velikem programu v Moskvi, kamor so se zatekli pred nevarnostjo premožni židje iz cele Rusije. Pogroma se je baje udeležilo tudi vojaštvo. V Rigo so dospeli rodbine mnogih vplivnih komunistov, kateri hitijo spraviti svoje na varno. Velike vstaje oboroženega prebivalstva se vršijo tudi v vzhodni Sibiriji in osrednji Aziji.

Velika vstaja je presenetila 22. jan. sovjetske oblasti v Blagoveščensku (ob kitajski meji), kjer podpirajo kmetje 1000 do 2000 vstašev. Ta pokret ima monarhističen značaj. Sovjetski časopisi zatrjujejo, da so vstaje v Amurski in Primorski sad delovanja nekega generala Sičeva, kateri ima svoj stan na otoku Sahalinu.

25. januarja je tudi izbruhnila vstaja v Turkestanu. Vodja vstašev, znani Džunaid-Kan oblega mesto Kivo, iz katerega nima Moskva poročil od 25. januarja. Zadržna radio-brzjavka iz Buhare je poročala o srditih napadih tuzemske konjenice: Zdaj je vez med Kivo in Buharo pretrgana. Džunaid-kan je natisnil objavo, v kateri zatrjuje, da noče odtrgati Kive od Rusije, temveč samo strmoglaviti obsovaženo sovjetsko vlado.

Beleške.

Kulturni klobasar »Slovenskega Naroda« išče še naprej špile, kako bi svoje dolgovesne klobasarije srečno zapilil. To, kar gonuja svojim čitateljem, je na las podobno najobskurnejšim kulturnobojnim brošuram, ki so jih pred desetletji razpošiljali najbolj zabiti, pa sovraštva do krščanstva polni podagitorji svobodomiselnih organizacij, ki so zbirali vse mogoče bajke in izmišljotine in izkrivljene zgodovinske podatke o katoliški cerkvi in jih spravljali v svet. Toda tem siromakom je bilo njihovo pomanjkljivo zgodovinsko znanje davne preteklosti odpustljivo. Toda Narodov kulturni klobasar-uvodničar ne pozna niti zgodovine svetovne vojne. Z uprav neodpustno naivnostjo vprašuje, zakaj ni cerkev zastavila svojo avtoriteto in vpliv, da bi bila preprečila ali vsaj omejila strašno svetovno katastrofo in pripomogla, da se mirnim potom odstranijo čimteljji, ki so to katastrofo povzročili. Mož je torej prespal vse velike mirovne akcije sv. očeta, ni nič bral papeževih enciklik za časa svetovne vojne, njegov poziv vladarjem in državnikom sveta, nič ne ve za posredovanje sv. očeta za izmenjavo invalidov in druge akcije za olajšavo bednim, udarjenim po vojni. Može, ki so imeli tedaj posvetno oblast v rokah so bili pač podobni »Narodovemu« člankarju, ne sicer po njegovi nevednosti, pač pa po njegovi zlobnosti. Po zlobnosti povdarjamo. Sicer ne bi povpraševal danes, kje so bil tedaj duhovniki. Je bil gotovo za časa vojne pravi pravcati avstrijski, ki je tedaj na duhovščino ravnotako hujskal z zlobno izmišljotino, da je duhovščina povzročila svetovno vojno, kakor se je veselil, da so stotine in stotine duhovnikov, ne samo v Avstriji, ječale v ječah. Narodovemu gofjaču se niti ne sanja, kaj je n. pr. naša rodoljubna duhovščina ob meji trpela v tistih časih. Zato jo bo jutri napadel ravno tako lopovski, da je protinacionalna, da nima nobene ljubezni do domovine, ker je pacifiistična, kakor jo danes napada, da ni dovolj skrbela za mir, ki je bil v drugih moči, kakor pri onih, nad katerimi je vsak dan visel meč. Le tak omejen in zloben klobasar more trditi, da »se nobena cerkev ni tako oddaljila svojemu prvotnemu namenu kakor katoliška« in da »katoliška cerkev sploh ne eksistira več«. Ni se ona oddaljila svojemu namenu, pač pa so se oddaljili od nje kozlički, kakor je »Narodov« člankar, ki je gluhi in slepi in hinavec, sicer ne bi mogel tako apodiktično trditi, da so katoliški inteligentni sloji in tudi kleriki v strogem pomenu brezverski.

Brez kraljeve slike. Včerajšnji »Slovenski Narod« zopet ugotavlja, da po nekaterih osnovnih šolah na deželi še zdaj ne vise po stenah kraljeve slike, dasi je od prevrata minilo že pet let. Seveda je ves ogorčen nad tem znamenjem manjkajočega patriotskega čuvstvovanja in priporoča kot najuspešnejše sredstvo, za prizadete krajne šolske svete korobač. »Slovenskemu Narodu« in njegovim naprednim blokašem, ki mu pošiljajo take denuncijatske novice, povemo tole zgodbo: Ko je prišel kraljevi princ Jurij nekoč po prevratu v Belgrad in obšel razna ministrstva, je opazil, da nobeno nima zemljevida nove kraljevine SHS. Zgrozil se je nad tako nepatriotsko pa tudi nepraktično malomarnostjo in najbrže je tudi njemu pri njegovi impulzivni naravi šinila najpreje v glavo misel, da bi bilo umestno gospodom v ministrstvih z bičem vteptati v glavo zmisel za nove razmere, o katerih karte stare Srbije nimajo več eksistenčne pravice. Toda kraljevi princ se je premislil in je storil vse kaj drugega. Stopil je domov grede k

prvemu knjigotrcu, ki prodaja zemljevide, jih naročil toliko, kolikor jih je v ministrstvu pogrešil, in jih dal poslati v ministrstva. To je bila gesta kraljevega princa v demokratični državi. — Pojdi in stori tudi tako, mesto da denunciraš!

»Strogo tajno in zaupno« pošilja »Uprava listov poverjenosti UJU« okrajnim učiteljskim društvom dopise, kjer razvija načrt, kako bi se dalo dvigniti število naročnikov mladinskega lista »Zvonček«. Metoda je sledeča: 1. Takoj po prvem vsakega meseca začnemo nabirati naročnike á 2.50 Din za prihodnjo številko. 2. Do 15. vsakega meseca javimo število naročnikov za prihodnjo številko, da se more določiti naklada, po položnici pa odpošljemo nabrani znesek. 3. V počitnicah pobremo denar od tistih, ki pridejo k voditelju po »Zvonček«, poleg tega pa nastavimo poverjenike učence (!) po vaseh za nove naročnike. 4. Vsa naklada se pošlje na dotično šolsko vodstvo, ki razdeli posamezne izvide. 5. Ta sistem naročevanja »Zvonček« se javi vsem učiteljskim društvom, nikakor se pa ne objavi v časopisju — radi konkurence. Da se bo to postopanje obneslo, kažejo poskusi tovarišev iz Cirkev in Ptujске okolice. Prvi je nabral za letošnjo prvo številko približno 80 naročnikov. Sedaj pa pomislite veličino uspeha, ako bi tako delale vse šole. — Tako agitira UJU za svoj mladinski list. Ker utegne ta metoda biti res dobra, jo objavljamo z željo po prav izdatni konkurenci »Zvonček« od strani naših mladinskih listov.

Zanimiv oglas. V večeršnjem »Narodnem dnevniku« smo našli med oglasi tudi tega-le: »Upravitelja pisarne, po možnosti s pravno izobrazbo, ki ima tudi organizatorične sposobnosti, iščemo proti primerni mesečni plači. Ponudbo naj se pošljejo na upravo lista pod... Reflektanti bodo morali pri upravi »Nar. dnevnika« odgovoriti na nekatere strogo diskretna vprašanja.« — Kakor se vidi, manjka generalom pri »Narodnem dnevniku« nekaj vojakov.

V salonu zmage v palači Chigi so v četrtek izmenjali ratifikacijske listine o laško-jugoslovanskem sporazumu. — V salonu zmage!

Zadružni tečaji prihodnji teden.

V ponedeljek, 25. februarja v Velikih Laščah.

V torek, 26. februarja v Šmartnem pri Litiji.

V četrtek, 28. februarja v Žužemberku.

Prosimo krajevne zaupnike, da tečaje povsod skrbno pripravijo in poagitirajo za dobro udeležbo.

Učiteljski vestnik.

Šolskih svetnikov ni več. 18. februarja t. l. jim je zvonilo zadnjo uro. Vse delo, ki so ga nosili doslej nižji in višji šolski svetniki, si je naprtilo ministristvo. Nekaj peze bo nosil tudi načelnik prosvetnega oddeljenja, pri nas g. dr. Stanko Beuk. Tudi doslej ni bilo lahko njegovo breme, pa ga je lahko odvalil temu ali drugemu šolskemu svetniku, to se pravi: odgovornost si je lahko olajšal. Sedaj bo pa to težje.

Šolska avtonomija in »Učiteljski Tovarščak«. Zadnji uvodni članek »Učiteljskega Tovaršča« lepo piše o samoupravi šolstva. Vidi se, da prihaja spoznanje. Morda ne bode dolgo in pozdravljaj bode avtonomijo. Če se to ne bode zgodilo prej, gotovo pa takrat, ko nas bodo pričeli pošiljati v Macedonijo. Bolje bi bilo, da si podamo prej roke za avtonomijo in ne še-le v Piškopeji.

Ta je pa lepa! V nekem listu smo brali, da je minister prosvete imenoval vsečasne učitelje, ki služujejo 6 let, za definitivne. V Ljubljani je precej takih in meli so si roke od samega veselja. Kako pa so neki učitelji, ki služujejo že veliko let na deželi, sprejeli to novico, je pa drugo vprašanje. Ako je ta vest resnična, tedaj so podeželskemu učiteljsstvu zaprta mestna vrata; kajti v Ljubljani bo vedno dovolj takih, ki jim bodo šli različni patroni po 6 in še več let na roko ter tako svoje »Protektionskinder« varovali podeželja. Kri je kri!

Kaos v šolski upravi. Neki okrajni šolski svet je razposlal navodilo, da mora učiteljsvo prošnje za dopust kolkovati, a v listih čitamo, da tega treba ni. Kdo ima prav? — Dalje so šolska vodstva dobila nova navodila, kako naj postopajo v zadevi različnih prošenj za dopust in pri tem brez vsake opombe, veljajo li še stari predpisi ali ne. Šolski voditelji ne vedo, če imajo sploh še pravico podeliti 3 dnevni dopust in tudi ne, če še sme voditeljem samim dovoljevati krajni šolski svet do 3 dni dopusta. Več jasnosti in stvarnosti pač lahko pričakujemo od šolskih oblasti, ker ima v službi tudi juriste.

Učiteljice ženskih ročnih del, ki so bile reducirane in so članice »Slomškove zveze«, pozivljamo, da upošljejo osrednjemu odboru svoje pritožbe z dokumenti vred. Obrnili se bomo s pritožbo na merodajne faktorje. Pozivljamo pa tudi krajne šolske svete, da vložijo proteste proti okrnjevanju šolskih pravic, ki jih je doslej imelo šolstvo v Sloveniji. Uči-

teljice ženskih ročnih del gotovo niso manjše važnosti kakor posebne učiteljice telovadbe, za katere doslej nobenega zakona ni in vendar niso reducirane, dasi jim tega tudi ne privoščimo, povemo to le radi tega, ker domnevamo, da tiče tu zadaj — posebni nameni, ki jih ni težko uganiti.

Dnevne novice.

— »Insolvenčna epidemija v Sloveniji.« Pod tem naslovom poroča zagrebški »Morgen«, da se namerava samo v Mariboru proglasiti insolventnim 60—70 trgovcev. Mi ne vemo, odkod je »Morgen« pobral svojo informacijo, zdi se nam pa, da je ta številka znatno pretirana. Take »tatarske« vesti vzbujajo samo nepotrebno vznemirjenje in razmajujejo že itak dovolj omajani kredit daleko bolj kakor je treba. Kar je v trgovini gnilega, bo že samo poginilo, kar pa je dobrega in reelnega, se bo držalo tudi brez senzacij. Zato je popolnoma nepotrebno vsako zlobno ali pa tudi dobrohotno pretiravanje.

— Proslava stoletnice rojstva slavnega češkega skladatelja Bediha Smetane v Ljubljani. Ves kulturni svet praznuje v nedeljo, dne 2. marca stoletnico rojstva enega največjih glasbenih velikanov, očeta nesmrtnih narodnih oper »Prodana nevesta«, slavnega Čeha Bediha Smetane. Spominsko slavnost se priredi tudi v Ljubljani, in sicer se poje ob tej priliki v soboto, dne 1. marca Smetanova opera »Poljub« kot slavnostna predstava. V nedeljo, 2. marca pa opera »Prodana nevesta« ravno tako kakor slavnostna predstava. Obe operi se potem med tednom ponovita, in sicer »Prodana nevesta« kot ljudska in dijaška predstava, združena s kratkim predavanjem o slavnem skladatelju. Izmed Smetanovih oper so se vpisovala dosedaj na našem gledališču 4, in sicer »Prodana nevesta«, »Poljub«, »Dalibor« in »Tajnost«. Prva premijera »Poljuba« je bila nekako pred kakimi 28 leti. Stoletnico Smetanovega rojstva pa proslavita tudi Zveza godbenikov za Slovenijo, in sicer s simfoničnim koncertom, na katerem bodo izvajali Smetanov ciklus simfoničnih pesnitev »Ma Vlast« (Moja domovina). Glasbena Matica v Ljubljani priredi pa za gojence glasbene šole in konservatorija izčrpno predavanje o Smetani. Predavanje je prevzel muzealni ravnatelj dr. Josip Mantuani. Pa tudi v okvir Jerajevih mladinskih predavanj je vzela Smetanova proslava, na kateri se bodo izvajala razna Smetanova dela in pojasnilo njegovo življenje in delovanje na podlagi skopičnih slik. Po tem razporedu sodeč, bode proslava stoletnice Smetanovega rojstva častna za Ljubljano in ves slovenski narod, ki cení v umrlem skladatelju enega največjih duševnih velikanov, koga dela segajo vsakemu do srca.

— Ostavka na državno službo. Službeno se razglasa: Uslužbenec, ki želi izstopiti iz službe, mora predložiti pristojni oblasti pismo, po predpisu kolkovano ostavko na službo. Upravniki, oziroma direktorje morajo pismo ostavko takoj poslati oblasti, ki je po zakonu določena, da izda odlok o prenehanju službe, uslužbenec, ki je podal ostavko, pa mora ostati v službi, dokler ga pristojna oblast od službe ne odveže. Direktorje, oziroma upravniki pošt ne smejo uslužbenca, ki je podal ostavko, nikdar odvezati od službe, dokler ni ostavka od pristojne oblasti sprejeta. Za uslužbenca, ki je pustil službo, preden je pristojna oblast njegovo ostavko sprejela in preden je bil odvezan od službe, preneha služba po točki 7 člena 133 uradniškega zakona, njegova ostavka pa se potem sploh ne upošteva. Uslužbenec se opozarja tudi na točko 4. člena 4 omenjenega zakona, po kateri oseba, ki neha službovati po točki 7 člena 133 tega zakona, ne more več postati državni uslužbenec.

— Iz sodnijske službe. Sodnik dr. Boris Mihalič je premeščen iz Murske Sobote v Maribor. Za sodnika sta imenovana Ivan Mikluš za Maribor in Fran Čoš za Ribnico.

— Poročil se je v Ribnici na Dolenjskem g. Alojzij Pucelj, organist, z gđ. Franciško Ozvalt, hčerko našega somišljenika I. Ozvalta iz Jurjevice 31. Obilo sreče!

— Državna krajevna zaščita dece in mladine v Litiji se zahvaljuje svojemu predsedniku g. dr. I. Mazeku, ki je je tekom njenega trinpolletnega delovanja naklonil lepo vsoto 3275 Din v blagor vojnim in drugim sirotam iz raznih kazenskih poravnjav. Naj bi tudi drugi gg. advokati posnemali to prakso in tako socialno delovali na karitativnem polju.

— Vsem društvom in organizacijam v Ljubljani in okolici. Društvo za gojitev treznosti v Ljubljani, je sporazumno z odsekom ministrstva za zdravstvo v Ljubljani sklenilo, prirejati predavanja protialkoholne tendence in sicer najprvo v Ljubljani in nje najbližji okolici. Društva in organizacije, ki žele, da se v njih območju vrše tak predavanja, prosimo, da se prijavijo. Označiti je, koliko predavanj žele. Predavanja se dele v več vrst: Za mladino do 14 let, nad 14 let, za dekleta in matere, fante in moške, kmetiško ali industrijsko delavstvo ter izobraženstvo. Navedejo naj tudi, če posedujejo društvo skopični aparat in označijo približno velikost predavalnega prostora. Predavalo se bo na željo lahko tudi po dvakrat na dan v enem kraju. Umestno bi bilo, da se tam, kjer manjka primerneje prostora za predavanje, dogovore krajevne politične skupine tako, da govori predavatelj vsem skupaj. Predavanja brez slik bi trajala pri-

blizno eno uro in ona, ki se bodo pojasnjevala s skopičnimi ali kinematografskimi slikami pa od 1 do 2 ur. Ko dobi Društvo za gojitev treznosti dovolj prigrasov, razvrsti odbor predavanja po krajih in dnevih, kar se bo pravočasno javilo, tako da bo možno sporazumno določiti tudi uro vsakokratnega predavanja. Prireditve se vrše na stroške »Društva za gojitev treznosti«.

— Novi avonovi v Kokri. Preteklo nedeljo 17. t. m. smo tukaj slovesno posvetili dva nova bronasta zvonova, vilita v livarni v Št. Vidu nad Ljubljano. Posvetil jih je g. kranjski dekan A. Kobler ob obilni asistenci duhovnikov. Delo se je dobro posrečilo. Ob tej priliki se ta firma župnim uradom kot dobra in solidna priporoča.

— Železniška zveza med Banatom in Belgradom. Ze bivša Avstroogrška se je pečala z načrtom, da dobi Banat neposredno železniško zvezo s Srbijo. In sicer so tedaj mislili na to, da se nova železniška proga zveže z železnico v Moravski dolini z mostom nekje pri Kovinu. Sedaj, ko pripada Banat naši državi, je potreba neposredne zveze dvakrat občutna. V to svrhu so dozdaj zamišljena dva načrta: po enem naj se Donava premosti pri Pančevu in proga nato po srbski obali spelje do Belgrada; po drugem načrtu naj se od proge Bečkerek—Pančevo — približno od Crepaja čez Glogonj — zgradi stranska proga v Bačko, ki bi pri Zemunu prekoračila Donavo in imela izhod na zemunski kolodvor. Na tej progi bi se mogel potem razvijati tudi mednarodni promet z Romunijo.

— Za nemško-katoliško učiteljstvo v Temešvaru. Švabi zbirajo sklad za nemško-katoliško učiteljstvo v Temešvaru. Temu skladu so naklonili tudi čisti dobiček letošnjega švabskega plesa v Temešvaru, ki je znašal skoro 100.000 lejev.

— »Predsednikov sin.« Pod tem naslovom je objavil belgrajski dnevnik »Beograd«, ki sicer zastopa najbolj ekstremno velesrbsko steno, silovit napad na sina ministrskega predsednika, znanega Rade Pašića. Ker izdajajo list »Beograd« sami radikali, smatrajo, da je hotela neka struja v radikalni stranki s tem napadom na sina posebno krepko zamahniti po očetu Pašiću. Pašićevega sina imenuje »Beograd« »centar korupcije«, ki je zanesel korupcijo v vse panoge državne uprave. Njemu poročajo vsi ministri takoj po zaključku ministrskih sej vse, kar bi moglo biti važnega za njegove trgovske in spekulantske posle. In ker Pašićev sin vé, kako veliko moč ima denar, poskuša končno z denarjem delati tudi svojo politiko, bržkone zato, da si zagotovi primeren vpliv tudi za slučaj očetove smrti.

— Uredbe osrednje vlade. Ljubljanski Uradni list dne 22. t. m. prinaša med drugim: »Pravila za strokovni državni izpit nižjih sanitetnih uradnikov: zdravniških in lekarniških pomočnikov, voditeljev sanitetnih skladišč in sanitetnega materiala, dentistov, strežnic, sešter, babic, laborantov, bolničarjev in srednjege tehnične osebe; dalje razpis glede prometne vrednosti imovnin, ki so zavezane plačevanju dopolnilne takse in razpis glede plačevanja dopolnilne takse za one dele imovnin, ki so se zasegli za agrarno reformo.

— Od takse je oproščeno »Udruženje ratnih invalidov« z vsem okrožnimi, srezskimi, krajevnimi odbori in podružnicami.

— Rok za odmero dopolnilne takse podaljšani. Vpoštevajoč razne zimske prometne ovire je generalna direktorja posrednih davkov v Belgradu podaljšala rok za predložitev prijave za odmero dopolnilne prenosne takse letošnjem podaljšala do dne 15. marca z dostavkom, da se ta rok ne bo več podaljšal.

— Brezžične brzojavne in telefonske postaje za zasebnike. Po Pravilniku o privatnim radio-telegrafsko-telefonskim prijamnim aparatima, ki ga je izdalo ministristvo z narobno št. 49.647 od 25. julija 1923, daje zasebnikom dovoljenje za brezžične postaje ministristvo, in sicer samo za prejemne aparate. Za oddajo (transmisijo) zasebniki ne dobe dovoljenja. Zvedelo pa se je, da si postavijo zasebniki brezžične aparate brez dovoljenja ministristva. Ako pošte zvedo za kako tako postajo, naj to sporoči direktorji. Ministristvo je izdalo na podlagi člena 4 zgoraj omenjenega pravilnika odlok, da mora direktorja vsako tako brezžično postajo na stroške tistega, ki jo je brez dovoljenja postavil, če treba tudi s pomočjo politične oblasti napraviti neporabno, in sicer na ta način, da odvzame najpotrebnejši del aparata. Ako bi se pa lastnik upiral, naj se mu vzamejo vsi aparati.

— Izvoz zdravniških zelišč. V minoli sezoni se je iz Dalmacije izvozilo preko grške luke približno 50 vagonov zdravilnih zelišč, večinoma pelina. Računa se, da je v dubrovniški okolici še do 50 vagonov neizvoženega pelina. Cene so bile 3 do 3.50 Din.

— Izprememba v upravi višje državne realke v Splitu. Te dni se je poslovil s splitske višje realke dosedanji ravnatelj msgr. Juraj Lušić, ki znova prevzame ravnateljsko mesto na višji gimnaziji v Splitu. Ob tej priliki slave splitski listi msgr. Lušića kot izbornega šolnika in upravitelja, ki je oba zaupana mu zavoda — na višji gimnaziji je bil že svoj čas ravnatelj — visoko dvignil.

— Preureditev selske službe pri pošti Šmarje-Sap. S 1. februarjem se je preuredila pri pošti Šmarje-Sap dostava poštnih pošilk po selskem pismonoši takole: Ob ponedeljkih in četrtek se dostavlja po krajih Podgorica, Gor. Slivnica, Mali Lipoglav, Bepče, Pleše, Dolje,

Reber in Tlake, ob torkih in petkih pa po krajih Paradišče, Podgorica, Gor. Slivnica, Mali Lipoglav, Veliki Lipoglav, Pance in Dolgo-njivar.

— Razpis poštne službe. Razpisano je mesto poštnega odpravnika v Selnici ob Dravi. Prošnje se vlagajo na direkcijsko pošto in telegrafa v Ljubljani.

— Promet s vrednostnimi pismi s Poljske, v svobodno mesto Gdansk in v Egipt otvoren. Glasom odredbe pristojnega ministristva se morejo vrednostna pisma od 1. marca pošiljati tudi v Poljsko, v svobodno mesto Gdansk in v Egipt. Vrednostna pisma za Poljsko in Gdansk se odpravljajo na pošto Maribor 2, za Egipt pa na pošto Ljubljana 2.

— Prevedba pošt Ljubljane 2 in Bos. Broda. Z odlokom poštnege in brzojavnega ministra št. 79.245-1923, z dne 18. januarja t. l. je bila na podlagi poštnege in brzojavnega sveta prevedena ljubljanska kooldvorska pošta (Ljubljana 2) iz II. v I. red, pošta in brzojav Bosanski Brod pa iz I. v III. red.

— Carinski pristojbine za pisemske pošiljke. Ker prihaja iz inozemstva obilo število carini podvrženih pošilk in ker je treba te pošiljke zaradi carinskega pregleda odpirati in zapirati, za kar so potrebne razne pisarniške potrebščine in službeni obrazci, je ministristvo odredilo, da od 1. dne meseca marca t. l. nadalje za poštno poslovanje pri carinjenju pisemskih pošilk plača naslovnik pristojbino 1 (enega) dinarja za vsako pošiljko. — Vrednostna (denarna) pisma so te pristojbine prosta.

— Osebnosti s pošte. Reducirani pravice do odpravnine so: poštarja V. razreda Jurij Pinter v Ptuju in Fr. Rifilj pri poštne ravnanstvu v Ljubljani; poštarice oziroma poštarji VI. razr.: Miroslava Šubičeva, Elda Piščančeva in Ana Kratochwillova ter Jožef Eisenropf v Ljubljani; Vilma Kovačičeva in Olga Moserjeva v Novem mestu, Marija Perčičeva na Jesenicah Gor., Mira Glinskova in Stefan Dergane v Mariboru, Dragica Kuraltova in Marica Faganelličeva v Celju, Jožica Zabričeva na Vrhniki, Hermina Leitgebova v Črnomlju in Marija Turkova v Kamniku; začasni poštarji oziroma poštarice I. razr. Jožef Filipič v Ljubljani, Vlasta Trstenjakova v Slov. Bistrici ter Anica Vrečkova roj. Kosijeva v Celju.

— Usodna puška. Pod nekim kozolcem v Cerknici pri Logatcu so našli otroci, ki so se igrali, vojaško puško, in šli so se soldate. Pri tem je nameril 8 letni Stanko Knap puško na 15 letnega Vinka Repiča, in sprožil. In puška se je res sprožila. Kroga je zadela fanta v desno ramo in ga tako poškodovala, da so ga morali težko ranjenega prepeljati v ljubljansko bolnico.

— Razne tatvine in vlomi. Svoječasno smo že poročali, da je bil izvršen vlom v »Aleksandrovo domo« v Rogški Slatini. Vlomi-lec je porezal, kot se je naknadno točno ugotovilo, v 8 sobah iz otoman rdeč fin baržun deloma s preprogami ali brez njih. Odnese pa je 18 parov finih svillordeče vezanih približno 3 metre dolgih okenskih zagrinjal, 17 posteljnih podložkov, 2 fini sati batirani odeji, 3 rjave posteljne odeje iz kamelske alake in 9 namiznih prtov, in skupni vrednosti 27.000 dinarjev. O tatu nimajo še nobene sledi. — Bivši uslužbenec pri posestniku Janezu Bogataju v Trnovcu pri Kanderšah, Janez Hrašar iz Studa pri Domžalah je izvalil od gospodarjeve hčerke par čevljev in nekaj perila v skupni vrednosti 500 Din in je neznano kam pobegnil. — Preužitkarju Valentinu Buser v Boletni je bilo ukradeno več kilogramov suhega mesa in slanine in okrog 15 litrov vina, v skupni vrednosti 600 Din. — Pestunja pri hotelirju v Zidanem mostu je ukradla gospodarju precejšnjo vsoto denarja. Dekle se je seveda najprej lepo obleklo, kar jo je pa tudi izdalo in so jo aretirali.

— Razne nesreče. Pri stavbeniku Rudolfa Hiffmannu v Mariboru je padel delavcu Leop. Harbu težak ploč na glavo in ga nevarno ranil. Oddali so ga v bolnico. — Pri elektrotehničnem podjetju Alojz Sprager v Mariboru zaposleni monter Alojz Ambros je padel 4 m globoko z lestve in se potolkel po glavi in si zlomil desno nogo, vsled česar je moral v bolnico. Pri istem podjetju je vajenec Dvoršak Milana zgrabil jermen transmisije, ga vrgel ob zid in mu poškodoval ledja. — V tvornici »Kovinar« v Mariboru se je brusar Martin Duh pri brusilnem stroju nevarno urezal na desni roki. — V trgovini z železom Kuhar et Zemlić v Mariboru je padel delavcu Alojzu Breznik težak zaboj na desno roko in mu jo zmečkal v ročnem sklepu. — V opekarni v Račjem je delavec Herinek Henrik padel z vozička na železniško tračnico in si prebil lobanjako kost. — V železarni na Muti se je delovodja Haberman Mihael pri gašenju požara močno opekel na desni roki in po obrazu. Oddan je bil v bolnico v Slovenjem gradu.

— Proti tujcem v Zagrebu je na zadnji seji zagrebške občinskega sveta ostro nastopil dr. Rittig, ki je ugotovil, da je pri nekaterih podjetjih zaposlenih nad 15.000 tujcev, dočim domačih 10.000 brezposelnih ljudi ne more dobiti kruha. Zahteval je, da uvede občinska uprava strogo evidenco nad tujimi delovnimi močmi v Zagrebu.

— Železniški promet z Italijo. 22. t. m. se je v prometnem ministristvu v Belgradu vršila konferenca z italijanskimi delegati zaradi ureditve prometa iz Italije proti Sušaku, Raketu, Bohinjskemu jezeru in Planini.

Prosveta.

Dr. Joža Glonar:

»Literatura Srbohrvatov in Slovencev kot enota«.

Pod tem naslovom je v 5. številki letošnje »Nove Evrope« dr. Jovan Kršić priobčil daljši članek, v katerem dokazuje enostranost srbohrvatske in slovenske literature skozi vsa stoletja in potrebo, da ta literatura kdaj dobi tudi svoj enoten književni jezik. Stvar torej ni nič novega niti po tezi, niti po zahtevah, novo je edino to, da je Kršić izmed Srbov in Hrvatov prvi, ki se je, pisec o teh problemih, nekoliko potrudil, da se seznani s politično in kulturno preteklostjo Slovencev. Za to mu treba izreči pohvalo. S človeškega stališča je seveda umljivo, da izbira iz kulturne preteklosti slovenstva samo one glasove, ki govorijo v prilog njegovi tezi — edinega Prešerna pa vendar ni zmogel! — neprevidno in nepremišljeno pa je, če iz članka svojega učitelja prof. Murka citira tudi samo one stvari, ki so v prilog njegovi tezi. Murkov članek je namreč izšel v isti »Novi Evropi« in njeni čitatelji si ga lahko komодно zopet prečitajo. Če bodo to res storili, bodo videli, da govori pretežna večina Murkovih argumentov zoper Kršića, ki se je za Murkove škrice obesil šele v onem momentu, ko se je Murko ustrašil svoje lastne korajže in z ljubeznivo koncilijantnostjo koncediral formulo, po kateri bi bil lahko »jugoslovenski« volk sit, slovenski bacek pa cel.

Pri Kršiću se ponavljajo fundamentalne logične napake, ki so skupne vsem onim, ki imajo ideologijo njegove vrste. Glavna napaka je pač v tem, da obseg katerega jezika in njegovo ozemlje meri po slučajnih političnih mejah. Navadno politično slepomišljenje, nevredno znanstvenika, je, če se po današnjih mejah naše kraljevine formulira nekaka »jugoslovenska« književnost, to je književnost naroda, ki živi v kraljevini SHS. Po teh mejah se morajo potem seveda primerno prikriti tudi rezultati znanosti, ki služi tem pisarjem samo kot komandirana dekla. Da dokaže enotnost »jugoslovenskega« jezika, citira Kršić besede treh zagrebških — juristov, ki so leta 1913. v »Vedi« zapisali sledeče (prevod po citatu Kršića): »Ker govorijo Slovenci, Hrvati in Srbi en jezik, dasi imajo dva književna jezika, se lahko počasno toda vendar sistematično približevanju slovenskega narečja jugoslovenskemu (v predlogi stoji »jugoslovenskoin«) književnemu jeziku smatra kot popolnoma naraven proces.« Ta formula je čisto navadna in povrh še nerodna politična potvora. Bazira namreč na znanstvenem rezultatu, ki so ga dognali filologi, ki so dokazali, da se govori v vsem teritoriju od Alp pa do Črnega morja en jezik, da govorijo en jezik vsi južni Slovani, namreč Slovenci, Hrvati in Srbi in Bolgari! Pri Kršiću, njegovih zagrebških juristih in enakih »Jugoslovenih« se Bolgari iz te formule kratkomalo eskamotirajo! Jasno je, zakaj! Povrh pa Kršić e tutti quanti ne vidi, da je ta »en jezik«, o katerem govorijo filologi, samo znanstvena abstrakcija, in da govorijo filologi na enak, popolnoma pravičen način tudi o takih jezikih, kakor je n. pr. »praslavščina« ali »indoevropsčina«. Vsi ti jeziki so brez prave realne eksistence, torej za rešitev praktičnih vprašanj brez pomena. Naj no vzame Kršić kako slovensko gramatiko v roke, pa bo videl v njej opisano »jugoslovanščino«, ki jo naj blagovoli primerjati z gramatiko katerega književnega jezika na tem teritoriju! Kdor pa zamenjava abstraktne skupnosti kake skupine govorov na določenem teritoriju s konkretno obliko književnega jezika, uganja učenjakar-

ski diletantizem ali pa politično slepomišljenje. Pred to alternativo ne obvaruje Kršića niti cvetoča retorika njegove dikeje, n. pr. »In tako sta se slovenski jezik in slovenska književnost našla na samostojni poti, ki res da pelje preko dišečih in lepih slovenskih polj, pa mora končno vendar pripeljati na široko jugoslovensko cesto.«

Enako vredna tega je Kršićeva teza o enotnosti srbohrvatske in slovenske književnosti. Ta se kaže v tem, da se pri obeh ob enem pojavljajo isti toki svetovnih literatur. Kolika neresnica, seveda primerno prikrojena! Sama po sebi bi ta trditev dokazovala tudi kulturno skupnost z našimi sosedji, Nemci in Italijani! Toda v tem obsegu niti res ni. Dotim sta jugoslovenski zapad in jugozapad že davno uživala sadove humanizma in renesance, tičita kontinent in vzhod z Bolgari vred še globoko v srednjem veku. Tako ločijo stoletja kulturne skupnosti zapada z Italijo in Nemčijo enaka stoletja kulturne skupnosti med Srbi in Bolgari. Za poznejšo dobo se da z lahko navesti vsaj toliko razlik kolikor enotnosti. In kolika je danes n. pr. kulturna skupnost med Slovenci in Srbi, med Srbi in Bolgari, menda edino v tem, da Slovenci bero srbsko literaturo, kar jim daje v naši kulturi samo prednost!

Kršić je sam čutil, da ta udeležba pri svetovnih duševnih strujah za enotnost naše literature še ni dovolj dokaza in da je približno toliko vredna, kolikor za enotnost naše kulture dejstvo, da znamo pisati in brati, da nosimo perilo in da se obuvamo. Zaslutiti je, kaj je pri tem odločilno in smelo zapisal, da so naše literature, — nota bene: slovenska in srbohrvatska! — na vse te struje enotno reagirale. To je smela trditev, za katero ni Kršić podal nobenega dokaza. Proti nji pa govori že samo historično dejstvo, da veliki deli na te struje sploh niso mogli reagirati, ker jih sploh niso dosegle. Veliki večini južnih Slovanov, pred vsem pa Srbom in Bolgarom, manjka sploh vsaka enotnost kulturnega razvoja, kakor ga je bil deležen evropski zapad. Večino Srbov veže z Bolgari nepobitno historično dejstvo, da so iz srednjega veka padli naravnost v racionalizem XVIII. stoletja! Tega dejstva ni mogoče z nobeno politično rabulistiko eskamotirati iz zgodovine. Prav iz njega pa se dajo na drugi strani dobro razložiti posebnosti srbske duševnosti, ki so ji skupne z bolgarsko in ki jo daleč v stran stavijo, n. pr. od slovenske.

Sicer pa bi Kršića, ki je slavist, kakor se pripoveduje, pred tako smelimi trditvami lahko obvaroval že sam pogled na današnje stanje zgodovine južnoslovenskih literatur, ki še ni prišla preko primitivnega štadija nekake inventure. Koliko pa imamo n. pr. bibliografije? Koliko se je opravilo n. pr. na polju preiskovanja vplivov svetovnih duševnih struj na posamezne pisce ali cele generacije? In kje je sploh kaj porabnih študij o načinu, kako so literati na te vplive samostojno reagirali? Kje je sintetičen dokaz, da so reagirali vsi enako?

Eno pametno pa je Kršić vendar le povedal, ko je rekel, da bi se morali Slovenci sami med seboj pomeniti, ali hočejo opustiti svoj jezik ali ne. Naj bi si on in vsi enaki zapomnili, da je tako prigovarjanje, naj kdo opusti svoj jezik, ne samo nesmiselnost, ampak tudi velika netaktnost, ki nikakor ne razodeva človeka prave izobraženosti in kulturnih manir!

pr »Zbornik za umetnostno zgodovino« je s štev. 3—4 (1923) dokončal svoj III. letnik. Fran Kotnik (Ptuj) priobčuje življenjepis krajinskega slikarja Markeža Pernharta, ko-

roškega rojaka, dobro znanega mojstra planinskih panoram. Biografija in seznam Pernhartovih del sta sestavljena z velikim trudom in poštvalno pridnostjo, kar daje spisu vrednost vira. Za vrsto osebnih spominov, ki jih prinaša »Zbornik« od drugega letnika naprej, napisala gđ. Ivana Kobila svoje memoare z neobičajno svežino — Dr. Niko Zupanič je prispeval študijo o slikarju, znanim pod imenom Pellegrino di San Daniele (1467 do 1547), ter dokazuje, da je bil jugoslovenskega pokolenja in da se je njegov oče imenoval Ivan Beljan. Članku je pridejanih 5 reprodukcij po Pellegrinovih »likah«. — K razumu domnevam v življenjepis L. Layerja navajata dr. F. Stele in dr. Valita Pivec podatke na podlagi uradnih spisov iz dobe francoske okupacije, ki prinašajo dragoceno pojasnila. — Dr. Izidor Cankar govori v obširni recenziji Steletovega dela »Gotsko stensko slikarstvo na Kranjskem« o načelnih vprašanjih presojanja naše srednjeveške umetnosti, ki je ne kaže meriti s popolnoma drugačno usmerjeno italijansko umetnostjo, pač pa doseže svoj pomen v okvirju severne umetnosti, od katere je bila odvisna do protireformacije. — Konservator dr. Stele poroča o delu svojega urada, ki postaja v današnjem času vedno pomembnejši za varstvo spomenikov. — Poročilo »Umetnostno-zgodovinskega društva« pove, da je priredilo društvo v lesemu obisku izlet v Benetke, Oglej, Gradec in Trst. Društvo prireja v zimskem času zopet ciklus desetih predavanj na tema: Uvod v umevanje umetnosti. — Stalni rubriki »Bibliografija« in »Književnost« sta zopet dobro založeni z materialom. Zanimiva so tudi poročila o razstavah, iz revij in o spomenikih, ki jih prinaša »Zbornik« pod »Razno«. — Dvojni številki sta pridejani dve poli Steletovega dela o spomenikih Kamniške okraja; na vrsti je znana zbirka I. Nikolaja Sadnikarja, sledi popis Kamniške okolice. — Zbornik za umetnostno zgodovino« je dosedaj vršil strogo znanstveno svojo nalogo v raziskavanju starejše umetnosti. V današnjem času postaja potreba po časopisu, ki bi se pod istim vidikom pečal tudi z moderno umetnostjo, vedno bolj aktualna. Uredništvo se je zato vključilo slabemu gmojnemu stanju društva — založnika odločilo, da razširi delokrog lista tudi na polje moderne umetnosti, ker upa, da bo na ta način pridobilo zanimanje razumnih. List bo izšel v letu 1924 štirikrat (naročnina 60 Din) in bo imela vsaka številka prilogo reprodukcij na finem papirju. Če bo našel trud uredništva pričakovani odziv v narodu, se bo naša prva umetnostna revija lahko gladko razvijala in dosegla svojo posredovalno vlogo med umetniki in občinstvom.

pr »Ženski svet«. Izšla je februaraka številka »Ženskega sveta«. Izhaja v Trstu enkrat na mesec in stane letno 48 Din, polletno 24 D. S krojno prilogo, ki bo izhajala na leto štirikrat, letno 60 Din, polletno 30 Din. Naroča se pri ge. Mill. Prunk, Ljubljana, Karlovska c. 20.

pr Kandidati francoske akademije. — 3. aprila t. l. se na francoski akademiji v Parizu vrši volitev naslednika Jeana Aicarda. Kandidati so: Auguste Dorchain, Abel Hermant, Camille Jullian, Luis Madelin, Emile Mâle in Vigné d'Octon.

Narodno gledišče.

DRAMA.

(Začetek ob 8. uri zvečer.)

Nedelja 24. februarja ob 3 pop.: »MOGOČNI PRSTAN« pri nižjih cenah. Izven. — Ob 8 zvečer: »OSMA ŽENA«. Izven.

Ponedeljek, 25. februarja: »BENEŠKI TRGOVEC«. Red B.

Torek, 26. februarja: zaprto.

Sreda, 27. februarja: »OTHELLO«. Red A.

Četrtek, 28. februarja: »TRI MASKE«, Smešne precioze. Prijudni komisar. Red D.

Petek, 29. februarja: »BENEŠKI TRGOVEC«. Red C.

Sobota, 1. marca ob 3 popoldne: »MOGOČNI PRSTAN«, dijaška predstava. Izven.

Nedelja, 2. marca ob 3 pop.: »UGRABLJENE SABINKE«, ljudska predstava. Izven. — Ob 8 zvečer: »DANES BOMO TIČI«. Izven.

Ponedeljek, 3. marca: »TRI MASKE«, Smešne precioze. Prijudni komisar. Red E.

Torek, 4. marca: Zaprto.

OPERA.

(Začetek ob pol 8. uri zvečer.)

Nedelja, 24. februarja ob 3 pop.: »MIGNON«, ljudska predstava. Izven.

Ponedeljek, 25. februarja: Zaprto.

Torek, 26. februarja: Zaprto.

Sreda, 27. februarja: »TRAVIATA«. Red F.

Četrtek, 28. februarja: Zaprto (generalna vaja).

Petek, 29. februarja: »TRAVIATA«. Red E.

Sobota, 1. marca: »POLJUB«, slavnostna predstava. Izven.

Nedelja, 2. marca: »PRODANA NEVESTA«, slavnostna predstava. Izven.

Ponedeljek, 3. marca: Zaprto.

V TOREK, dne 26. februarja ostane operno gledališče zaprto in to vsled obolevnosti nekaterih članov in pa vsled potrebnih zadnjih skušenj za prihodnje novitete.

Ljudski oder.

Nedelja, 24. februarja: »Lumpacij vagabunda«, burka s petjem v treh dejanjih s prologom. Začetek ob 4 uri popoldne. Dvorana bo zakurjena. Predprodaja vstopnic od četrta naprej vsak dan od 5. do 7. ure zvečer in v nedeljo od 10. do 12. ure dop. in popoldne od 2. ure naprej do začetka predstave v pisarni Ljudskega odra (Ljudski dom, II. nadstropje).

Ljubljanske novice.

Ij Shod somišljenikov SLS za Spod. Šiško se vrši v nedeljo, dne 24. t. m. takoj po 10. sv. maši v samostanski dvorani v Spod. Šiški. Poročata podžupan dr. Stanovnik, občinski svetovalec Orehek in dr. Rožič o ljubljanski komunalni politiki. Vsi na shod!

Ij Govorilne ure kluba obč. svetovalecev SLS za stranke so vsak ponedeljek od 5. do 6. popoldan v tajništvu Jugoslovanske tiskarne, II. nadstropje.

Ij Stolno Cecilijino društvo priredi dne 12. marca v stolnici cerkven koncert. Izvajale se bodo izbrane orgelske skladbe in slovenski cerkveni zbori iz najnovejše, deloma novejši dobe, največje taki, ki se drugače bolj redko slišijo, nekateri tudi taki, ki se do sedaj sploh še niso izvajali.

Ij Občinskega sveta redna javna seja (nadaljevanje seje z dne 24., odnosno 31. januarja 1923) bo v torek, dne 26. t. m. ob šestih zvečer v mestni dvorani.

Ij Odgovore občinse seje. Na »Jutrova« zavižjanja konstatiramo vnovič, da je bila občinska seja preložena le na prošnjo načelnika kluba obč. svet. JDS g. Turka, ki je g. županu zagotovil, da bo v »Jutru« in »Slov. Narodu« pojasnil, da je župan le njegovi izrecni prošnji ustregel in že napovedano sejo preložil. To županovo lojalnost je g. Turk kvitiral z novimi napadi na g. župana in večino obč. sveta v obeh svojih lajzburnalih. Konstatiramo vnovič, da g. Turk dane besede ni izpolnil, menda ga bo moral še g. župan posebej naučiti kavalirstva. Sicer smo pa navajeni pri g. Turku, da se vedno o pravem času umakne, kadar postane situacija zanj kritična. Mož-beseda tedaj g. Turk topot ni bil.

Kulturni listek.

Dom in svet.

(1. štev. za l. 1924., str. 48.)

Pred nami leži novi Dom in svet, v svoji resni modri barvi platnic, ki so prenovljene s pestro salonsko ornamentiko. Kasno prihaja letos, zadnji, potem že, ko so se napovedane senzacije za letošnje leto umirile ali pa so sploh izostale. Kaj prinaša? Razveseljivo pomlajenje, resno umirjenje in poglavljenje, česar mu ne bo mogel odreči tudi tisti, ki nove literature ni spremljal doslej z naklonjenostjo. Vsako delo spremljajo simptomi, ki osnovni smeri niso v korist in jih prej ali slej zdrava natura absorbira. — Urednika sta ostala zvesta svojem načrtu in organično zasnovala cel letnik; tako ima ta številka v prosvetnem delu napis: Slo v s t v u. Celotna vsebina, leposlovna kot znanstvena in tudi ornamentalna se zdi dovolj srečno zaokrožena in nosi jasno pečat svoje programnosti, če hočete tudi smeri. Na globoko skuša iti in živa hoče biti; na dno človeškega bitja sega in s čudno neusmiljenostjo in brezobzirnostjo gloje in grize »človeka«. Skoro trpki bi bili zvoki, ki prevladujejo številki, da ne giblje vsega tega, toliko ljubezni do lepega. Od proze in pesmi do teoretičnih razmišljanj, ocen pa tja do platnic, vse je

neusmiljeno — do resnice. Nič svečane doktrinarnosti ni v njem. Pa podrobno!

Leposlovju načeljuje Iv. Pregelj s svojim novim romanom Šmonca. Roman Simona Jenka se nam obeta. Kdor prebere prve odstavke, vidi, da se je Pregelj osvobodil tistega, kar smo želeli: temen, zaprt za tiste, ki ne znajo veliko jezikov in so jim predaleč sicer duhovite kombinacije je bil doslej; ne bi smel biti tak. Zdi se, da se nam je približal in da je dobil tudi pogon v novo smer, ki smo je veseli. Berite in bote videli, da se dozdaj še ni našlo slov. pero, ki bi kos naše zemlje tako opisalo, kot je Pregeljevo ovekovečilo preroško Sorško polje. Če naj iz nadvse značilnega motta sklepamo na zasnovu romana, bo to prava senzacija. Če se je Pregelj zopet približal tudi v Domu in svetu širšemu čitatelju, smo veseli. Saj je v njem dovolj pesniške sile, preveč, da bi je iskal odzunaj. Docela nov je F. S. Finžgar v članci: Tri črne žene. Kdor dobro pozna Finžgarjeve vrline, se bo tu začudil. Ali je to on? Nova pot? V kratkih odstavkih cel roman, drama ali kakor hočete. Ali mož zori ali se boji samega sebe? To je jeklo, neizprosno mrzlo — pa seka in drobi. Kdor tako piše, je prešel šele v moža in bo še razbijal obroč — če jih bo hotel! Razveseljivo je, da se bo ta vrhovni mojster naše proze — pravijo vsaj — letos češče oglašil. Uredništvo naj ga ne izpusti. — Beda od Fr. Bevka in Jožeta Pogačnika Pismo sta v svoji preprosti zasnovi pa v iskrenosti in občutju lepi; le konec pri

zadnjem je skoro preveč umski ali filozofski.

A. Vodnik, St. Majcen, M. Jare, M. Pretnar so objavili vrsto pesmi. Zlasti pri prvih dveh, ki sta zastopana z več prispevki, zdi se, da je njuna vsebina po obsežnosti, snovi in globini daleč, celo predaleč od navadne pesmi. Težka sta! Pa kdo danes reprezentira slov. liriko? Tisti ne več, ki so jo, in ti dve imeni sta v prvi vrsti.

Leposlovni del zaključuje XIX. spev Raja iz Nebeške komedije. Dr. Debevec se vztrajno, brez pričakovanja dneve hvale trudi, da izdela Slovincem prevod tega dela. Navadili smo se teh skrbnih poglavij, da preradi pozabljamo, koliko idealnega dela vrši prelagatelj že leta, ki kmalu dosežejo jubilej. Ni skoro upati, da dobimo v doglednem času to delo v knjigi — kdor ga bo hotel brati, ga bo imel le v Domu in svetu.

Prosvetni del skuša v zaokroženem obsegu podati vrsto vprašanj in pobud za umevanje lepe knjige. Tu je važen zlasti dr. Puntarjev članek: Literarna umetnina. Dasi je tuptam s svojo literarnostjo nekoliko težak, bo trdna opora pri ocenjevanju in presoji literarnih del. Lep in duhovit je članek M. Jarca Umetnost in življenje, poln vsebine A. Vodnika razmišljanje: Pesem in ti. Al. Res razglablja o Narodni pesmi nje bistvo in postanek. Iv. Pregelj priobčuje Besede o kritiki. Srečna je bila misel in skoro pomenljiva za to številko, da je poizkusil Fr. Koblar orisati Iv. Preg-

lja kot književni pojav. Mnogo bo koristil na vse strani. Niko Zupanič je priobčil in pojasnil Nepoznani podobi Janeza Trdine in Leopoldine Kuraltove, ki jih prinaša umetniška priloga.

Tako začenjamo govoriti tudi o opreml. Rokopis in risbe Iv. Cankarja in A. Medvede priobčuje Fr. Stele. Za literarnega zgodovinarja so to dragocena dejstva, za laika pietetna zanimivost. Zlasti Cankarjeve risbe so pomembne, če se spomnimo na njegov izrek, da je videl svoje osebe čisto jasno pred seboj in se je razgovarjal z njimi. O Božidarju Jakcu pa je dejal pošten prijatelj »Navaditi se ga bomo morali. Postal je integralen del Doma in sveta.

Končno ne smemo pozabiti kritičnega dela, ki ga Dom in svet stalno vrši s posebno vneto: v informacijo in smoteno razmotrivanje prave književne lepote.

Sklep: Dokaz vestnega hotenja in dela je Dom in svet in prva številka je v besedi, misli in sliki bogata številka. Naj se drži in naj najde podporo vseh zavednih domačinov, naj se širi in bere. — Dom in svet je letos dvomesečnik, le tega ne moremo odobravati. Tak list, živ in svež mora skrbeti za živo kontinuiteto. Uredništvo in založništvo naj čimprej to popravita, seveda bo to tem lažje s poštvalnim odzivom naročnikov. Naročnina 100 dinarjev je za naše dni, ko vsaka količinja vredna knjiga velja 50 dinarjev, zelo nizka. J. I.

Ij »Jutrovac« prodajna. Ljubljanski podžupan Dr. Stanovnik in občinski svetniki Jeglič, Pirc, Tokan in Čelešnik so se danes peljali na ljubljanskem tramvaju z brezplačnimi voznimi kartami, katere jim je izročil g. župan Perič za leto 1924. Smer vožnje je bila iz Vodmata proti Siški. To je žrno-rdeča korupcija. Pozivljamo gospoda velikega župana, da napravi tem neznosnim razmeram klero-socialističnih mogotcev-konec. Kako pridejo gg. občinski svetovalci do brezplačnih kart, namesto gg. ravateljja Zarnika, ki stanuje 50 korakov od magistrata, magistratnega svetnika Bleiweisa, ki se more peljati le od magistrata do pošte, ravateljja Čiuhe, ki ima kot sekvester cestne električne železnice prostih kart na razpolago, kotlikor hoče, nadsvetnika Prelovška, ki ima lastne ekvipaže in se more s tramvajem peljati le od magistrata do gimnazije na Poljanah in še to le v času med njegovimi uradnimi urami od 9.—12.

Ij Brezplačni tramvajski listki. Ljubljanski župan dobi od cestne električne železnice vsako leto pet brezplačnih voznih listkov na prosto razpolago. Vozne listke razdeli tedaj župan po svoji preudarnosti. »Jutrovac« ni prav, ker je župan le vozne listke razdelil med občinske svetnike. Vozni listki so brezplačni, mestna občina ne žrtvuje zanje nobenega fika, kakor tudi sedanji občinski svetniki za svoje delo ne prejemaajo in ne zahtevajo nobenega fika. »Jutrovac« naj raje napiše članek o bivših demokratičnih občinskih svetnikih, ki so kot predsedniki in upravni svetniki nekaterih ljubljanskih bank svoje mesto izrabljali v to, da so slabe vrednostne papirje naprtili mestu, da so banke njim lahko nakazale večje taktijeme. Dalje naj »Jutrovac« napiše posebno poglavje o onih demokratičnih občinskih svetnikih, ki so na račun ljubljanskega mesta podpisali milijonsko vojna posojila, da so si zaslužili v avstrijskih časih od avstrijskih oblasti avstrijske zaslužne križice in srebrne rogove, ki se sedaj izpreminjajo v državotvorne rogovile.

Ij Nesreča na kolodvoru. Z ozirom na napadno poročilo o zadnji velik nesreči na glavnem kolodvoru v št. 45 »Slov. Narod« z dne 23. februarja 1924, smo prejeli sledeče uradno poročilo: Okrog 2. ure v noči od 21. na 22. februarja je strojevodja takozvane domače rezerve (pod domačo rezervo je razumeti strojevodja in kurjača, katera izvršujeta premik z vsemi stroji v kurilnici, ko se opremljajo odnošno remizirajo tekom noči ali dneva za odhajajoče ozir. prihajajoče vlake) postavil pod električno nakladalno napravo stroj vrste 29, da se spremeni s premogom. Predno je strojevodja stroj zapustil, ga je po predpisih zavaroval proti event. uteku. Premogovni delavci so najprvo napolnili s premogom prednji del tendarja. Da napolnijo tudi zadnji del, bi bilo potrebno premakniti stroj nekoliko naprej. Za ta premik bi morali delavci počakati na strojevodjo domače rezerve. Kajti le izprašano osobje sme izvrševati manipulacije na stroju. Mesto tega pa je ob 12.15 samovoljno stopil na stroj neizprašani in za vsako manipulacijo neupravičeni premogovni delavec, je odvrtil tendersko zavoro, postavil krmlini vzvod naprej in je odprl regulator. S tem je prišel stroj v tek in ker delavec ni znal stroja ustaviti, je ta preko kurilniških tirov zapeljal na severno kurilniško okretnico, kjer je trčil ob stroj vrste 170, katerega so ravno obračali. Vzrok nezgode je izključno le dejstvo, da je na stroju samovoljno manipuliral uslužbenec, ki za to ni bil ne izprašan, še manj pa upravičen. Nikdo mu ni dal tozadnega naloga ali dovoljenja. O pokvarjenosti vzvoda na stroju torej ni govora. Nezgoda ni povzročila ne štedenja na nepravem mestu ne nikakoli nedovoljeni in nedostojni krediti — vodstvo kuril. ima na razpolago zadosti materiala za vsa trojna popravila. — Niti en strojevodja ni še zapustil prostovoljno službe v kurilnici Ljubljana gl. kol.; torej je izključeno, da bi se v službi strojevodij uporabljalo ljudi brez zadostnega strokovnega znanja.

Ij Nepredvidno streljanje. — Vojski skoro ustrelili 12letnega dečka. Pred Kralja Petra vojašnico na Domobranski cesti se je pripetil slučaj, ki kaže, kako nepredvidno nastopa večkrat naše vojaštvo v mestu. Pripetilo se je, da je pobegnil iz vojašnice neki rekrut, ker se mu je zahotelo, da bi se še malo pozabaval po mestu, predno ga obblečejo v vojaško suknjo. Fant je pobegnil pri vratih na Domobranksko cesto in je tekkel po cesti nazgor. Nekaj korakov od vojašnice je prehitel 12 letnega dijaka II. gimn. razreda. Komaj je bil vojak par korakov pred dečkom, je začul ta klic iz vojašnice: Pucaj, pucaj! Ozrl se je nazaj in je opazil na oknu II. nadstropja narednika, ki je zaklical to vojaku, ki je bil pri vratih na straži. V tistem hipu se je začel strel in dečku je letela krogla tik mimo ušes. Dijak je letel prestrašen domov, stanuje namreč na Domobranski cesti št. 7. Le srečen slučaj je rešil dečku življenje, ki bi bil skoro za las postal žrtev nepredvidnega vojaka. Z ozirom na ta dogodek, pri katerem bi bil skoro postal omenjeni dijak žrtev nepredvidnosti, se opozarjajo vojaške oblasti, da temeljito pouče svoje ljudi, kje in kdaj se sme streljati.

Ij Promocija. V sredo, dne 27. t. m. bo v zborniški dvorani tukajšnje univerze promoviran za doktorja teologije g. Antun Krešimir Zorič, duhovnik iz Sibenika. Mlademu doktorju najiskreneje čestitamo!

Ij Umrli so v Ljubljani: Avrelj Zebokin, delavec, 24 let. — Janez Pirnat, občinski re-

vez, 83 let. — Jožef Svete, sin pekoveškega pomočnika, 9 let. — Marija Ambrožič, okrajna babica, 87 let. — Edward Weiger, kujigotičec, 69 let. — Vinko Dovjak, delavec, 24 let. — Josip Borštnar, hiralet, 64 let.

Ij Letošnji nabori. K letošnjemu naboru pridejo rojstni letniki: 1900, 1901, 1902, 1903 in 1904. Nabornikom teh letnikov se je do 29. februarja zglasti v mestnem vojaškem uradu v »Mestnem domu«. Več je razvidno iz razglašene mestnega magistrata.

Ij Rojstni letnik 1906 je stopil s 1. januarjem t. l. v vojaško dolžnost. Vsem v Ljubljani rojenim pa v Ljubljano pristojnim mladim dekletom tega letnika se je do konca februarja zglasti v mestnem vojaškem uradu v »Mestnem domu«.

Ij Pobegnili je od svojega delodajalca trgovca Beliča v Sp. Siški 16 letna služkinja Kristina Pirc, doma iz Straže na Slenjskem. Dekle je dobro razvito in čedno sivo oblečeno. Vzrok pobege ni znan.

Ij Nesreča v mestni klavnici. Med razno živino na klavnici je padel konj in ni mogel vstati. Mesarski vajenec Anton Hauptman je hotel konju pomagati. Postopal pa je pri tem tako nespretno, da ga je udaril konj s kopito v čelo. Dečko je padel nezavesten in so ga prepeljali v bolnico. Fant ima razbito čelno kost, in ni gotovo, če ne bo hujših posledic.

Ij Ukraden kovček. Martin Toplak iz Most — potrjen fant — se je napolil k vajakom. Kot

običajno imajo takrat fantje razna pota, ko se poslavljajo, in Martin je pustil za nekaj časa svoj kovček z dovoljenjem natakarcie v posebni sobi gostilne Zabajak na Poljanski cesti. Ko se je vrnil, kovčka ni bilo več. V kovčku je imel fant obleko, perilo in nekaj živila, v skupni vrednosti okrog 800 Din.

Ij Policijske ovačbe. Vložene so bile večeraj te le ovačbe: 2 radi tatvine, 4 kaljenje nočnega miru, 5 radi prestopka cestnopolicijskega reda, 5 radi pasjega kontumacia, 1 radi telesne poškodbe, 1 radi požara, 1 radi zglaševanja, 1 radi nezgode in 1 umobolnost.

Ij Tatvine. V invalidskem domu je ukradel nek invalid 160 Din vredno rjuho in je pobegnil. — Lovru Pirčmanu je bila ukradena ali med vožnjo iz Kranja v Ljubljano ali v mestu, črna usnjata listnica z več predali, v katerih je imel bankovec za 1000 Din, orožni list, sokolsko legitimacijo, vizitke in 2 pismi. — Na državnem kolodvoru je bilo vlomljeno v železniški tovorni voz št. 60.097. Ukradena je bila bala ženskega-manufakturnega blaga v vrednosti 3400 Din. Bala je bila označena na embalaži z znakom Ts. T. 11.175.

Ij Razne nesreče. V kemični tovarni v Mostah je padel delavec Mih. Anžurju apneni prah v obe oči, vsled česar je moral v bolnico. — Pri gradbenem podjetju G. Tönnies zaposleni delavec Peter Cerar je padel pri neki zgradbi in si je pri padcu obrezal ob steklu desno roko. Poškodba je nevarna.

Gospodarstvo.

Nazadovanje živinoreje v Jugosloviji.

Te dni so bili objavljeni podatki o stanju naše živinoreje. Iz teh števk je razvidno, da naša živinoreja kvantitativno pada. Obenem pa je tudi jasno, da se tudi kvaliteta živine v kratki petletni povojni dobi ni spremenila. Zato lahko trdimo, da naša živinoreja nazaduje kvantitativno in kvalitativno.

Tako izkazuje statistika za leto 1919. 1.009.000, 1920. pa 1.458.000 konj. 1922. je bilo konj 1.043.000, 1923. pa 1.034.000. Pri tej kakor pri vseh prihodnjih številkah je treba omeniti, da so zanesljivi podatki pravzaprav šele v l. 1922. in 1923.

Število goveje živine je znašalo 1919. 3 milijone 319.000 komadov, 1920. 5.496.000 komadov. Za leta 1921., 1922. in 1923. veljajo sledeče številke: 4.837.000, 4.009.000 in 4 milijone 53.000 glav. Izmed vseh vrst živine izkazuje v l. 1923. naprav 1922. samo govedo prirastek, dočim je vsa ostala živina v l. 1923. padla po številu. Ove je bilo 1919. 5.217.000 komadov, 1920. 9.771.000, 1921. 6.806.000, 1922. 7.821.000, 1923. 7.542.000 komadov. Tudi tu je torej število padlo od leta 1922. na 1923.

O številu koz so na razpolago sledeči podatki: l. 1919. 1.200.000, 1920. 2.448.000, 1921. 1.546.000, 1922. 1.728.000, 1923. 1.681.000 glav. Tudi tu je opaziti padanje, vendar bolj majhno.

Najslabše pa je s prašičerejo. Leta 1919. je bilo naštetih 2.143.000 komadov, 1920. 4 milijone 849.000, 1921. 3.283.000, 1922. 2 milijona 902.000, 1923. 2.578.000 komadov. Prašičereja torej stalno nazaduje.

Splošno velja za celokupno živinorejo sledeče: Od l. 1919. do l. 1920. je zaznamovati zelo velik prirastek, od 1920. na 1921. padec. Od l. 1921. pa na 1922. se je živinoreja razen govedo in prašičereje nekoliko opomogla, od 1922. na 1923. pa je število živine (razen goved) nazadovalo.

Vzroki za kolebanje števila živine so različni: suša, izvoz itd. Za izvoz bomo v sledečem navedli številke. Izvoz konj je znašal v l. 1920. 861 komadov, 1921. 14.971, 1922. 26 tisoč 730 in 1923. (prvih enajst mesecev) 48 tisoč 718 komadov. Zrebel se je izvozilo 1920. 1278, 1921. 7257, 1922. 8365 in 1923. (prvih enajst mesecev) 5746. Za izvoz goved veljajo sledeče številke: 1920. 1525 glav, 1921. 108 tisoč 214, 1922. 105.385 in 1923. (prvih enajst mesecev) 182.326 glav. Izvoz prašičev je dosegel l. 1920. 22.194 komadov, 1921. 219.554, 1922. 117.404 in 1923. (prvih enajst mesecev) 129.000 komadov. Izvoz živine je torej v letu 1923. napram 1922. na podlagi teh uradnih podatkov zelo narasel (razen pri zrebetih). Izvoz bo v celem letu 1923. približno še enkrat večji kakor leta 1922. in ta povečani izvoz bo poleg suše v l. 1922. gotovo eden glavnih vzrokov za nazadovanje števila živine. V eni prihodnjih števk bomo priobčili podatke o stanju živine specijelno za Slovenijo.

EKSPORTNE MOŽNOSTI RUSIJE.

V »gospodarski enoti za slovanski vzhod« je govoril docent Savicky o gospodarstvu Rusije in o njenih eksportnih možnostih. Po uradni ruski statistiki gre 32 odstotkov vsega ruskega eksporta v Nemčijo, nad 21 odstotkov v Anglijo, 14 odstotkov v Latvijo, 7 v Estonko, 6 na Holandsko itd. Eksportna statistika Krasinova za gospodarsko leto 1922-23 nam pove tole: Eksportirali so 46,3 milijonov pudov — pud je 16 kg — žita v vrednosti 39 milijonov zlatih rubljev, 56 milijonov pudov lesa za 22 milijonov zlatih rubljev, 20 milijonov pudov nafte za 18 milijonov, 2,7 milijonov pudov lanu za 13 milijonov, 4,5 milijonov pudov železa za 4,4 milijone rubljev, 173 tisoč pudov olja za 3,5 milijonov, 537 tisoč pudov žime za 2,9 milijonov, 60 milijonov jajc za 2 milijona rub-

ljev in 2,8 milijonov pudov manganove rude za pol milijona zlatih rubljev.

Na eni strani žito izvažajo, na drugi ga jim pa doma primanjkuje. To pa zato, ker je izvoz iz žitnih pokrajin ob Črnem morju po rekah in po morju lažji kakor pa prevoz po Rusiji, kjer je revolucija uničila toliko prometnih sredstev. Izvoz lesa bo v bodočnosti tako ogrožen, kakor si sedaj niti predstavljati ne moremo. Saj dajo strokovnjaki lesa severne Rusije prednost celo pred skandinavskim. Izvoz nafte nam pravi, da je ruska industrija zelo slabo zaposlena. Posebnost je staro železo, ki so ga dobili od odpravljenih tovarn. Eksport je v zadnjem času zelo narasel, import se je pa zmanjšal. Leta 1920. je znašal import 29 milijonov zlatih rubljev, eksport pa samo 1,4; trgovska bilanca je bila torej s 27,6 milijoni pasivna. Leta 1921. je znašal import 210 milijonov zlatih rubljev, eksport pa 20,2; pasivnost trgovske bilance torej 189,8. Leta 1922. import 273,8, eksport 81,6, pasivnost 192,2 milijonov. V prvih 11 mesecih leta 1923. import samo 129,8, eksport pa 170,3, aktivnost torej 40,5 milijonov zlatih rubljev. Naenkrat se je torej pasivnost trgovske bilance spremenila v aktivnost. Če bo to trajno, pa spričo nejasnih ruskih razmer ne moremo reči.

• • •

g Devizni trg. Zadnja dva ni bilo na deviznem trgu nobenih bistvenih sprememb. Poprečno notira naš dinar v Curihu 7.20 V Zagrebu in Belgradu so devize čvrste, v kolikor ne intervenira Narodna banka.

g Žitni trg. Na novosadski produktivni borzi notirajo žito sledeče cene: pšenica 325, ječmen 325, kuruza 245, pšenična moka št. 0 500, št. 6 300 dinarjev. — Tendence čvrsta.

g Prva hrvaška štedionica. Ravateljstvo Prve hrvaške štedionice v Zagrebu je sklenilo v seji z dne 20. t. m. predložiti obnemu zboru, kateri se vrši 15. marca t. l., bilanco za leto 1923 in izkazuje ista 20 milijonov 599.158-02 Din čistega dobička. — Iz poročila ravateljstva je razvidno, da je presegel promet blagajne v preteklem letu 25 milijard 94 milijonov dinarjev, a celokupni promet 56 milijard 490 milijonov dinarjev. Celokupna aktiva zavoda narasla so v primeru s preteklim letom za 98 milijonov dinarjev ter znašajo koncem leta 1923 1 milijardo 30 milijonov dinarjev. — Ravateljstvo je sklenilo, naj se izplača dividenda za leto 1923 z Din 1.000— za eno desetico delnic, z Din 100— za eno celo, z Din 25— za eno četrtinko in z Din 10— za eno desetinko delnice in da se poleg statutarnih dotalic dodeli rezervnemu in pokojninskemu zakladu vsakega po Din 1.005.000—, rezervi za tečajne razlike nadaljnih Din 500.000—, pokojninskemu zakladu nadaljnih Din 500.000—, zakladu za zgradbo internata za deco uradništva podjetnic Din 500.000—, za dobrodelne namene v letu 1924 Din 400.000—, a ostanek od Din 540.551-12 da se prenese na račun izgube in dobička za leto 1924. — Zavod je otvoril v preteklem letu svoj novo podružnico v Dubrovniku ter je pred kratkim začela poslovati tudi druga dalmatinska podružnica in sicer ona v Splitu. — Kakor znano, ima Prva hrvaška štedionica tudi v Sloveniji tri podružnice in sicer v Ljubljani, Celju in Mariboru.

g Velika italijanska banka v Zagrebu? »Vossische Zeitung« poroča, da se laški velekapital prav resno pripravlja, da raztegne svoje območje tudi nad Jugoslavijo. Kot prvi poskus te vrste bi bilo smatrati ustanovitev močne italijanske banke v Zagrebu (po vzoru francosko-srbske banke v Belgradu), ali pa prevzete kakšne že obstoječe zagrebške banke pod vpliv italijanskega kapitala. Za premetene »bankare« torej zopet lepa prilika za »zaradoc«.

g Naše šume. Po statističnih podatkih ministrstva za šume in rude znaša površina šum v naši državi približno 7.500.000 ha. Od tega

odpade na listnate šume 5.250.000 ha na igličevje pa 1.750.000 ha. Večina šum se izkorišča, in sicer v prvi vrsti v zasebni režiji. Minulo leto se je produciralo vsega vkup približno 7 milijonov kubičnih metrov lesa. Od tega se je izvozilo v inozemstvo za 850 milijonov dinarjev deloma surovin, deloma lesnih izdelkov.

g Nova delniška družba. Ministrstvo za trgovino je odobrilo ustanovitev delniške družbe »Bistrac«, kovinska industrija in trgovina v Domžalah, po Trgovski banki za prevzem podjetja »Bistrac«, kovinska in lesna industrija d. z. o. z. Osnovna glavica znaša 1 milijon dinarjev.

g Konkurs. O imovini trgovca Avgusta Schrocka v Mariboru se je razglasil konkurz.

g Izvoz lesa v Italijo. V zadnjem času se je povečal izvoz lesa v Italijo. Italijanski trgovci ga pa poleg zopet izvažajo v Španijo, ker je ta obežila uvoz lesa iz držav s slabo valuto, med katere šteje tudi Jugoslavijo, s visoko takso.

g Carinski dohodki. V prvi desetini februarja so znašali carinski dohodki 40.260.203 dinarjev napram 44,6 milijonov dinarjev v 3. desetini januarja. Ljubljanska carinarnica je imela v prvi dekadi t. m. dohodkov 3.782.357, mariborska 2.411.239, Rakek 937.482, Celje 569.200, Jesenice 289.631 in Gornja Radgona 117.379 dinarjev.

g Kovan denar v Rusiji. Ruška vlada je sklenila, da bo spravila v promet zopet kovan denar. Kovanci bodo bakreni in srebrni drobiž. Bakreni drobiž bo izdelan po 1, 2 in po 3 kopejke, srebrni pa po 10, 15, 20, 50 in 100 kopejk. Do 1. januarja l. 1925. bo vlada dala napraviti takega drobiža za 100 milijonov rubljev. S to reformo ruskega novčarstva so posebno zadovoljni kmetje, ker upajo, da se bo potem dala izravnati velika razlika v cenah med poljedelskimi pridelki in med industrijskimi izdelki, ki so danes v Rusiji silno dragi.

g Ruska sladkorna industrija. Produkcija sladkorja je znašala v Rusiji l. 1923. 3 in pol milijone metrecentov. Od te količine so prodali v Perzijo 80.000 centov v Perzijo, 800 tisoč centov so dobili pridelovalci pese v zameno za peso, ostanek pa so prodali domačim konzumentom. Cena sladkorja v fabriki je bila določena na 10 naših kron za kilo, v nadrobni prodaji pa je veljal sladkor 15 procentov več. Razprodajo je izvršilo 33 velikih založništev, ki imajo skupno nad 200 podružnic. Pred vojno je producirala Rusija dvakrat toliko sladkorja kot danes.

g Kovan denar v Nemčiji. »Deutsche Tageszeitung« poroča, da nameravajo tudi v Nemčiji spraviti v promet kovan srebrni denar in to kar v vrednosti 500 milijonov zlatih mark. Državna uprava upa, da bo dosegla s kovanjem srebrnega denarja velik dobiček. Kakor znano, so v najnovejšem času pustili v Nemčiji tudi že zlat denar v promet.

BORZA.

Carih, 23. februarja. (Sklep.) Devize: Pešta 0.0250, Berlin 0.000000130, Italija 24.96, London 24.89, New York 577.25, Pariz 24.82, Praga 16.80, Dunaj 0.008110, Bukarešt 3.20, Sofija 4.40, Beograd 7.20.

Zagreb, 22. febr. (prosti promet). Devize: Italija 348, London 348, New York 80—80.5, Pariz 342.50—345, Praga 235.50, Dunaj 1142.50, Zürich 1392.50—1400.

Pevska zveza.

Is seje art. odseka: V seji dne 20. t. m. so bile priznane nagrade a 250 dinarjev sledečim pesmim: 1. Molitev pastirčkov (E. Adamič), za meš. zbor; 2. Majski dan (dr. E. Hochreiter), za moški zbor; 3. Jaz bi rad rdečih rož (dr. Fr. Kimovec), za meš. zbor in tenorski samospev ter Slovenska zemlja (St. Premrl) za mešani, moški in ženski zbor. Ker ni nobena pesem popolnoma odgovarjala zahtevam, ni mogel odbor priznati nobeni prve nagrade 500 dinarjev, zato je to nagrado razdelil na dve pesmi a 250 dinarjev. Pesmi bodo natisnjene v prihodnjih številkah »Pevca«, ki bodo izšle, kakor trdno upamo, že v marecu. Ostale pesmi, ki pa niso dobile nagrade, pridejo pa skoro vse po redu na vrsto za »Pevca«. Rokopise vrnemo samo na zahtevo. — »Pevca« bo izhajal odslej vedno: v marcu št. 1-4, v maju, juliju, septembru in novembru pa po dve številki od 5 do 12.

Upravišstvo »Pevca« javlja: Vsem lanskim in predlanskim dolžnikom smo razposlali položnice s prošnjo, da nam dolg poravnajo. Ker se upravišstvo trudi, da je cena »Pevca« kar mogoče nizka, mora računati pri tem seveda le na plačujoče naročnike. Zato prosimo vse, ki so dobili obračune, da nam označene zaostale zneske čim prej pošljejo. V novem letu bomo pošiljali list samo onim, ki ga bodo točno plačevali, ker moramo — samoposebi umevno — kriti vse stroške v tiskarni sproti ali celo vnaprej. Če se je zgodila pri tiskarjih tu ali tam morda kakšna pomota, prosimo, da nam je naznanite in oprostite. Vred trikratnega menjavanja upravnika je kakšna pomota lahko mogoča. Sedaj smo upravišstvo preuredili in bo v tem oziru odslej popoln red. — Zborom naznanjamo, da imamo v zalogi še Pevčeve pesmarice I. in II. del a 1250 Din. Pri večjem naročilu mogoč znaten popust. Pesmarica je dobro broširana, nje oblika zelo pripravna (čepna) in vsebina nad vse pestra. Skoro nobenega koncerta ni na Slovenskem, da ne bi bila na sporedu pesem iz pesmarice. Sezite po njih, dokler je še na razpolago!

Iz odbora seje: Tajniške posle je prevzel tajn. nam. Tone Torkar, ker je tajnik N. Hočvar

njujo prestavljen v Belgrad. — Pisarna in upravništvo »Pevca« sta se preselila v pisarno »Prosvete«, Miklošičeva cesta 7. Tajnik uraduje redno ob ponedeljkih 10—12, sredo 10—12, petek 10—12, upravnik (g. Terček) pa vsak ponedeljek in petek od 2 do 3 popoldan. Sicer pa je na razpolago v Zadr. gosp. banki nasproti »Prosvete«. Sicer dajejo pa potrebna pojasnila še g. tajnik in knjižničar »Prosvete« v »Prosveti« in g. Lavrič v Jugoslov. knjigarni. — Nekaj društev še ni poravnalo za letošnje članarine (25 dinarjev). Pozivamo zatore, da nam jo čim prej pošljejo.

Naznanila.

Telovadna akademija Šentpeterskega Orla v Ljubljani se vrši v nedeljo, 9. marca v dvorani Uniona. Sodeluje godba dravske divizije. Začetek ob 8. uri zvečer. Na sporedu so proste vaje članov in članic za leto 1924, odsekovne proste in boks-vaje, francoske vaje, vaje na drogu, bradlji in konju, govor in dve deklamaciji, rajanje članic v krogom in zaključna skupina. — Cene prostorov od 3 do 12 Din.

Rokodelski dom. V ponedeljek, 25. t. m. bo v dvorani Rokodelskega doma predavanje z naslovom »Sirova sveta«. Predavatelj, g. prof. dr. V. Šarabon, nam bo z besedo in s skopitimi slikami pojasnila mnogovrstne zanimivosti sirovega sveta. Predavanje se prične točno ob 8. uri. Vstop prost.

Natečaj. Uprava Ljubljanskega velesejma razpisuje dve nagradi za najboljša plakata osnutka in sicer prvo v znesku Din 1500 in drugo Din 1000. Osnutki za plakati format 63 krat 95 cm pripravljene za tri ali štiri barve tisk. Osnutke je vpsolati do dne 1. marca te. leta na velesejski urad zapечатene in opremljene s šifro. Vse podrobnejše informacije daje ravnateljstvo velesejskega urada (telefon 140).

Francišanska prosveta v Ljubljani ima svoje redno predavanje prihodnji torek »O doživljanju v misijonskem delovanju«. Predavanje bo jako zanimivo. V sredo 27. febr. je redna odborova seja.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. Pričetek prihodnjim tednom se vrše pevske vaje tako-le: Ob ponedeljkih in četrtekliki soprani in alti, ob torekliki in petekliki tenorji in basi, ob sredo mešani zbor — vedno ob 18.15. Ker je koncert pred durmi, je točno in redno obiskovanje pevskih vaj nujno potrebno!

V Šolni presveti predava v ponedeljek zvečer v Križanki št. g. stolni vikar Iv. Vindišar. Pričetek točno ob 8. uri.

Starčinski sestanek se vrši v sredo, 27. t. m. v dvorani akad. doma. Tema: nadaljevanje debate o elektrifikaciji Ljubljane. Vabljeni starčinci in akademiki, gostje dobrodošli.

Predsednik

Šišenske prosvetne društve priredi v ponedeljek 25. t. m. ob pol 8. zvečer v samostanski dvorani skopitno predavanje. »Potovanje po prijatni Švici« (Nadaljevanje.) Predava gosp. prof. Janko Mlakar.

Šišenske Orlice uprizore v nedeljo, dne 24. t. m. ob pol 8. zvečer v samostanski dvorani igro: »Dve siroti«, z godbo, petjem in plesom. Ker je zanimanje za to igro vsled prve vprizoritve jako veliko, naj si blagovolijo posetniki poskrbeti vstopnice v predprodaji v samostanski dvorani v nedeljo dopoldne. K obilni udeležbi vabi odbor.

VABILO na XIII. redni obč. zbor »Slovenskega lovškega društva« v Ljubljani, ki se vrši dne 19. marca 1924 ob pol 10 dop. v steklenem salonu restavracije na Južnem kolodvoru v Ljubljani. — Dnevni red: 1. Poročilo o društvenem delovanju; 2. poročilo društvenih računskih pre-

glednikov; 3. podelitev odrednice odboru; 4. volitve (event.); 5. določitev pristopnine, članarine in ustanovnine; 6. določitev nagrad društvenim funkcionarjem; 7. samostojni predlogi, ki jih je poslati do 11. marca do 18. ure odboru Slov. lov. društva; 8. interpelacije; 9. slučajnosti. — Ako bi ne bil sklicani obč. zbor sklepčen, se vrši pol ure pozneje prav tam drugi obč. zbor, ki je sklepčen neglede na število udeležencev. Pooblastila so v smislu § 21. VI. odstavka društvenih pravil dopustna, vendar sme zastopati vsak član na občem zboru samo še 5 drugih članov. — Dr. Ivan Lovrenčič, predsednik S. L. D. — Društveno glasilo »LOVEK« letnik 1924 (štev. 1., 2., 3. in 4.) je izšel in prejmejo to številko le oni, ki so plačali članarino. Opozorjamo, da smo pustili stavek shraniti, da lahko preskrbimo tudi onim, ki bi se priglasili po tej objavi, dovoljno število novih natislov. — Slov. lovsko društvo v Ljubljani.

Zanimivosti.

SLONI V UGANDI.

Zivaloznanski krogi so zelo vznemirjeni, ker je pozval Archer, upravitelj afriškoangleške dežele Ugande, več evropskih lovcev, naj preišče črede slonov, ki uničujejo žitna polja; in če je treba, naj jih pobijejo. Odsek za prirodoslovje v Britanskem muzeju v Londonu se je izrekel proti tej nameri, in predsednik tega odseka Harmer je izjavil: »Zelo bi mi bilo žal, če bi slone iztrebili. Vsako leto je afriških slonov manj, in bi bilo treba za njih ohranitev kaj ukreniti, ne pa jih iztrebiti. Vsaj tiste ohranimo, kar jih je še. Sloni, ki jih hočejo v Ugandi uničiti, so najbrž del velike črede, prišli so od daleč in so bili morebiti tri leta na poti. Med potjo so jih že dosti postrelili in sedaj naj še zadnje pomorijo, na uradno povelje.«

TUTANKHAMEN IMA SVEŽE CVETLICE V ROKAH.

Februarja letos so odprli Tutankhamenov grob v Egiptu star 3300 let. Raziskovalec Carter je dal znamenje ob določeni uri, in so z vzdigalom dvignili pokrov rake, ki je iz alabastra. Vse je bilo skrajno napeto; shrambo so razsvetljevale električne svetiljke. Roke so se tresle Carterju od vznemirjenosti, ko je vzel iz rake več krasnih in zelo dobro ohranjenih rjuh, ki so pokrivali pravi nagrobni kamen. Na kamenu je naravna slika, kačoča obraz v grobu počivajočega faraona. Čudovito živa. Na glavi je bila egiptska kraljevska krona s kačjim okrasom. Kraljeva mumija je imela v rokah naravne cvetlice, še prav sveže. 3300 let!! Pravo rakev bodo odprli šele pozneje; je pa tri metre dolga in vsa ozaljšana z zlatimi okraski. Rakev je še prav dobro ohranjena, samo na koncu so barve nekoliko obledele.

Izpred sodišča.

Poskušni vlom pri Kmetijski družbi. — Včeraj dopoldne sta se nam v znani dvorani 79 zopet predstavila Ljubljancem dobro znana brata Vid in Pavel Čepin, ki jih poznamo od porotne obravnave, ko sta bila obtožena, da sta na jako zvit način hotela izvabiti od hotelirja Bračiča podpise na biano menicah, katere bi potem vnovčili. To sta izvršila s čarovniško vedeževalno sejo, pri kateri je vsak navzočih moral podpisati prazen papir, na katerem bi dobil kasneje svoje prerokovanje. Bračiču pa sta podtaknila biano menice. Takrat sta bila oproščena. Včeraj pa jima je bila sreča nezvesta. Bila pa sta tudi precej nerodna.

Dne 21. dec. zvečer sta se skrila v dvorišču Kmetijske družbe. Opremljena sta bila z številnim in izbornim vlomilskim orodjem. Imela sta v nahrbtniku dva velika vlomilna svedra, za katere sta imela okrog 20 različnih svedrov za spremembo v različnih velikostih. Dalje sta imela velikega močnega francoza za trganje pločevine in pa dolgo močno železno cev od puške. Oborožena sta bila tudi z revolverjem. Ko se je v hiši pomiril, je odprl brat Vid z vitrihi pritlična vrata, vrata v I. nadstropju in je prišel v pisarno, kjer sta bili dve veliki blagajni. V blagajnah je bilo okrog 20.000 Din v gotovini in za okrog 100.000 Din vrednostnih papirjev. Kljub temu pa, da je njegov brat stražil na dvorišču, je šel previdni Vid večkrat v vežo, da ugotovi varnost. Kar nenakrat je začul, da se odpirajo vežna vrata. Prišli so namreč domov hišnikovi otroci. Vlomilca sta pobegnila. Pa tudi na begu nista imela sreče, Pavel je bil prijet še tisti večer, Vid pa malo kasneje. Vid Čepin, ki je v splošnem na slabem glasu, je bil že večkrat občutno kaznovan radi tatvine in vlačuganja, Pavel pa je še nekaznovan. Obtoženi Vid se je zagovarjal, da je hotel ukrasti le nekaj živil, da bi jih poslal svoji družini za božične praznike in ni imel namena vlomiti v blagajno. Pavle pa je trdil, da ga je brat peljal s sabo, ne da bi mu povedal zakaj gre. Državni pravdnik Lavrenčak je ugotavljal, da sta Čepina že stara znanca in da sta se obnašala kot prava vlomilca in sta prišla na delo bogato opremljena z raznim vlomilnim orodjem, katero je prinesel brat Pavel v ta namen iz Kočevja. Neverjetno je, da bi šla s takim orodjem po živila. Obsojena sta bila Vid Čepin na 8 mesecev, Pavle Čepin pa na 3 mesece težke ječe. V kazni se jima vteje preiskovalni zapor od 22. decembra. — Oba Čepina sta doma iz Planinske vasi in je izjavil Vid Čepin, da je poslovodja trdke Potočnik v Ljubljani, Pavle pa je lesni trgovec v Gotenici.

Ne podpirajte beguncev! K Petru Kržišniku, delavcu v Dobrovi, se je zatekel dne 2. nov. 1923 iz Ljubljanskih zaporov pobegli Ivan Podbešek, ki je bil obsojen na 3 mesece ječe radi tatvine. Komaj je Podbešek dobro prišel v hišo, so že potekali orožniki na vrata. Begunec se je skril na stopnice pred kletjo, Kržišnik pa, ki se mu je Podbešek smilil, je rekel orožnikom, da begunca ni pri njem. Kljub temu so orožniki napravili preiskavo in našli begunca. Obtoženi Kržišnik je bil obsojen zaradi prikrivanja begunca na 3 dni zopora in bo moral plačati stroške in takso.

Samo nagajati mu je hotel. Ivan Šušteršič, posestnik od Šmartna, se je dne 16. maja 1923 poravnal s svojim sosedom posestnikom Kraljem pri ljubljanskem notarju zaradi raznih starih sporov. Vračala sta se domov tako, da sta se peljala oba na Kraljevem kolesu. Med potjo sta v več gostilnah počivala in sta se končno ustavila v Magistrovi gostilni v Gameljnih. Tam je postavil Kralj svoje kolo v vežo. Ko je hotel oditi, kolesa ni bilo in dolgo je ostalo vse poizvedovanje za kolesom brezuspešno. Prigodilo pa se je, da sta se sprla zakonska Šušteršičeva in v tem sporu je žena očitala možu, da je ukradel kolo. In prigodilo se je pa tudi, da je čul to nekdo ki je takoj povedal Kralju. In res je našel Kralj svoje kolo skrito, pritrjeno in previdno zadelano s senom v Šušteršičevi šupi. Šušteršič je izjavil, da je nejevoljen in že precej pijan naročil v Magistrovi gostilni svoji ženi, da je odpeljala kolo in ga shranila doma. Ni pa imel namena, da bi si kolo prilastil in se s tem okoristil. Jeril se je nad svojim tovarišem, da si sta se pobotala in mu je kolo le iz gole nagajivosti skril. Še bolj pa je jezilo Kralja, ki je sicer nekoliko sumil že preje in je Šušteršiču tudi očital, da mu je ukradel kolo, nakaar ga je šel ta še tožiti, in je bil dvakrat, kljub temu, da

je bilo kolo res v njegovi šupi, občutno kaznovan. Senat je v prepričanju z ozirom na dejstvo, da je Šušteršič premožen posestnik in ima čez pol milijona vredno premoženje, da je kolo skril in ga ni rabil in da res ni ravnal tako, kot je značilno za tatvino, oba obtoženca oprostil.

Cerkveni vestnik.

e Kongregacija gospa pri sv. Jožefu ima prihodnji torek, dne 26. t. m. družabni sestanek ob pol 4. popoldne v dvorani.

Dijaški vestnik.

d Evaristični odsek CAM ima danes ob pol sedmih zvečer v marijanski kapeli uro molitve z blagoslovom.

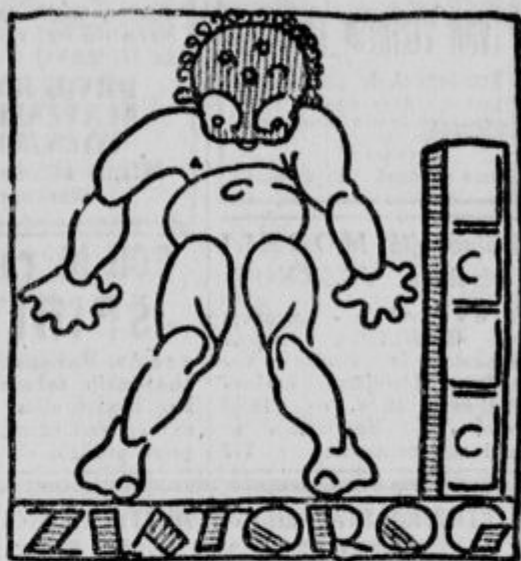
Poizvedovanja.

Delavsko knjižico glasečo se na ime Andrej Zdošek je nekdo našel. Lastnik jo dobi v upravi »Slovenca«.

Našla se je majhna množina denarja na Vodnikovem trgu. Poizve se v Jenkovi ulici 6 od 12. do 2. ure popoldne.

Komur je ležeče, da si ohrani trajno svojo polt nežno, naj si neguje obraz in kožo z najstarejšo in najboljšo originalno vodo z zaščitno znamko Johann Maria Farina gegenüber dem Jülichs Platz. Dobiva se v drogeriji Adrija, Selenburgova ulica 5.

VL

Za život, prsa, hrbet, rame
Tri vzeli mila kilograme
To je, seve, zadostovalo,
Da bel postal život je kmalo.

Nadaljevanje sledi.

Priporočamo vsem rodbinam Kolinske cikorio, izvrsten pridatek za kavo.

Opozorjamo, da izdeluje usnjene obleke
odsej v lastnih ateljejih in po meri
le konfekcijska industrija

Drago Schwab, Ljubljana

Slabost? Slabe spanje? Nervoznost? Neveste, kaj dela? Ali se večkrat pojavljajo različne boli? Dober prijatelj v takih slabih dneh je pravi Fellerjev Elzafluid! Dobro služi za umivanje in obloge, ravno tako kot kosmetikum za usta, glavo, kožo! Močnejši, izdatnejši in bolj delujoči kakor francosko žganje. Z zavojnico in poštno 3 dvojnat ali 1 špičjalnih steklenic 24 Din; 36 dvojnat ali 12 špičjalnih steklenic 24 dinarjev in 10 odstotkov doplatka razpošlja: lekarnar EUGEN V. FELLER, STUBICA, DONJA, Elzatrž št. 134, Hrvatska.

JUHAN Slovenci! Kupujte lastne izdelke, če so boljši kot tuji!
Edini JUHAN se izkaže v preskušnji juhinih ekstraktov, da napravi iz samega kropa izvrstno pravo juho!
Vsi drugi izdelki odpovedo!

PRODAJALKA Izurjena v galant, stroki, išče službe; gre tudi v manufakturo 1—2 meseca brezplačno. — Naslov v upravi lista pod št. 1048.

DEKLO katera bi lahko oskrbovala tudi kmetijsko delo, 2 kravi in 2 prašiča, vzajem v službo proti dobri letni ali mesečni plači do 5. III. 1924. Naslov v upravi pod št. 1037.

JERCA KAVČIČ
danes ob pol dveh popoldne izdihnila svojo blago dušo po dolgi mučni bolezni, previdena večkrat a svetotajstvi za umirajoče, v starosti 68 let. Pogreb predraže nepozabne se vrši v ponedeljek, dne 25. t. m. ob štirih popoldne iz hiše žalosti, Bohoričeva ulica št. 4, na pokopališče k Sv. Križu.
Sv. maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi pri Sv. Petru.
V LJUBLJANI, dne 23. februarja 1924.
Rodbina KAVČICEVA in sorodniki.

STANKA MODIC
roj. DOUGAN
MILAN MODIC
trgovec in veleposestnik
POROCENA
Ljubljana, 23. februarja 1924.

Potnika
po Sloveniji, dobro vpeljana, s plačo in dnevnici, sprejemem. — Ponudbe pod: »KAVCIJA 10.000 Din« na Aloma Company, Ljubljana.

Kuharico
za večjo kuhinjo, 30—40 oseb, IŠČEM. — Pismene ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Poštna št. 996«.

Iščem DRUŽABNIKA
za splošno mizarstvo. Kompl. urejena delavnica, dobri delavci. Potrebna vsota 30 do 50.000 Din. Želim sodelovanja. Interesenti brez otok: stanovanje. — Ponudbe pod: »MIZARSTVO« na Aloma Company, Ljubljana.

Izložbeni ARANŽER, obenem prvovrsten prodajalec; dalje izurjena PRODAJALKA, ki ima postavbo za pomerjanje modelov (Probiermadam), se takoj sprejmeta pri trdki »ELITE«, Ljubljana, Prešernova ul. 9. 1056

Pisarn. vodjo
sprejme agencija v Ljubljani. Prednost oni, ki polože kavčijo. — Ponudbe pod »EKSI-STENCA« na Aloma Company, Ljubljana. 1042

Družabnika
ki bo osebno sodeloval pri trgovskem podjetju, IŠČEM. — Ponudbe pod št. »MER-KUR« na Aloma Company, Ljubljana. 1043

Parcela
tudi za zidavo poslopja primerna, je naprodaj. Istotam tudi skoro nova vzna plahta. — Poizve se v upr. lista pod »Parcela št. 1047«.

Postrežnico
v kopalnišče sprejem. Pism. ponudbe na upravo lista pod »OPALISČE«. 1045

UČENKO km. star. sprejme trgovina z meš. blagom v Ljubljani. Hrana in stanov. prosto. Prednost z znanjem nemščine in šivanja. Istotam kupijo otroki VOŽICEK. — Ponudbe pod »Učenka št. 1054« na upravo »Slovenca«.

SLUŽKINJO
za vse hišne in kuhinjske posle za takojšen nastop iščem. Prednost imajo mlajše kmetke dekleta, čeravno še ne prav vajena takih del, a imajo veselje se vsemu privaditi. Ponudbe sprejema uprava pod št. Pridna 1003

Starejši, oženjen, vsestransko izobražen, zanesljiv in pošten **TRGOVSKI POMOČNIK** išče prim. službe v lesni ali galanter. trgovini, v kakem uradu ali skladišču; gre tudi za hišnika. — Ponudbe prositi pod št. »MIREN«. 1027

Samostojnega ELEKTROMONTERJA
za istomerni tok IŠČE Elektrarna v Logatcu. — Prednost imajo železostrovarji ali strojni ključavnice. Priloži naj se popis dosedanje zaposlenosti.

PRVOVRSTNI ČEVLJI
najnižje cene pri JANKO KOS, čevljar, Ljubljana — Rožna dolina. 1021

INSTRUKCIJO iz vseh predmetov sprejme dijak. Naslov pove uprava pod »Marljiv«.

Krepkega učenca
za sedlarstvo, sprejemem. — Andr. HRIBERNIK, Prevalje.

Izurjena šivilja
se priporoča cenj. damam za najfinjša dela na dom. — Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 1051.

Zakonski par ZELI meblor. SOBO s kuhinjo
ozir. s souporabo iste, tudi na periferiji mesta. — Ponudbe na upravo pod SOBA.

Prvovrstne RIBE, ščuke in druge finešče, iz tekočih vod — po naročilu tudi surove — ter prvovrstna VINA — nudi gostilna VIDMAR (Težak), Sv. Jakob trg št. 5. 1002

Harmonij
dobro ohranjen, želim najeti za 1—2 meseca proti dobri najemnini. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. »HARMONIJA«. 1046

SAMOSTOJNO kuharico
katera mora opravljati tudi vsa druga hišna dela, sprejemem k mali družini (3 osebe) v predmetju Ljubljane. — Naslov pove iz prijaznosti uprava lista pod št. 988.

TEHNIK POUČUJE
začetnike angleščino po posebnemu uspešni, brzi metodi. Dopise se prosijo pod št. »STANDARD ENGLISH« na upravo »Slovenca«. 935

Lepa masivna spalna soba
z 1 posteljo (brušeno steklo in marmor), dalje več stojal za cvetlice s pločevino in postelj za posle z žimnico poceni naprodaj. — Vprašati: Bleiweisova c. 4/I, Ljubljana.

NAPRODAJ
radi selitve takoj lepa m. lonska ZOFA, MIZA STOLL, stenska URA in druga oprava, vse v dobrem stanu. — Kje, pove uprava »Slovenca« pod št. 1053.

Kupim, zamenjam, ocenjujem in prevzemam v komis. prodajo poš. znamke, star kovan denar, starine, in sicer posamezno in zbirke. Osobito iščem znamke na pismih iz trg. korespondence ter aktov (1850-74). NUBER, Gosposvetska cesta št. 5/II.

POESTVO
10 min. od Celja, enonadstr. HISA, 2 gosp. poslopji, 6000 m² zemljišča, cena nizka. Naslov: Ivana GROSELJ, Sp. Šiška (nad cerkvijo), Ljublj.

Lesteneč (luster)
primeren za cerkev ali večji salon, ter nekaj divanov in foteljev naprodaj v hotelu »SLON«, Ljubljana. 997

Gostilno
DOBROIDOČO
na deželi, DAM NA RAČUN Poizvedbe pod: GOSTILNA št. 1016 na upravo lista.

Trboveljski premož in drva
dobavlja DRUŽBA ILIRIJA, Kralja Petra trg 8
Plačilo tudi na obroke — Telefon št. 220

Gradbeno podjetje

ing.
Dukić in drug
Ljubljana
Bohoričeva ul. 24.

PRVA GOSTILNA

s sobami za tujece (hotel),
na najpogostejšem
kraju v Konjicah, z mesarijo,
gospodarskim poslopijem in
ledenico, z velikim vrtom,
novo in gozdom se pod
ugodnimi pogoji proda. Po-
jasnila se dobe v Kopljah,
Hrastnik-Werbnigg št. 86
in v Mariboru, Ciril-Meto-
dova ulica 26. 872

Stavbeno podjetje

Ivan Vižintin, Ljubljana

Medu kova ul. 13. (Stari Vodmat)
Izvršuje novo stavbo, hitro
pridava in vsa bišna popra-
vila, po lastnih in danih
načinih.

Delo solidno! Nizke cene!

Najnovejši MODEL I otroških VOZIKOV

in dvokoles - najceneje
pri **TRIBUNA**, tovarna
dvokoles in otroških vo-
zičkov, Ljubljana, Karlov-
ska cesta št. 4. — Ceniki
franko. — Sprejemajo se
tudi vsa popravila. 770

STROJNO, STAVBENO IN POHIŠTVENO MIZARSTVO
LJUBLJANA VII — SP. ŠIŠKA

PETER BIZIAK

Amerikanske miže s roletami iz suhega češnovca
lesa, kakor tudi iz hrastovine vedno v zalogi.

Štev. 4758/ref. IX

1039

RAZPIS.

Mestna pristava potrebuje za svoje režijske
konje za sedaj približno 3 vagona dobrih, suhih,
zdravih pšenčnih otrobov.

Dobaviti bo iste sukcesivno po pol vagona
mesečno, ker vsled pomanjkanja prostora ni
mogoče cele množine varno vskladiščiti.

Tozadavne ponudbe je nasloviti na mestni
stavbni urad do 1. marca 1924.

MESTNI MAGISTRAT LJUBLJANSKI,
dne 23. februarja 1924.

JUGOSLAVENSKO d. d.
za promet armatur, sesal in strojev
v osnutku (Tendloff-konzern)

Zagreb, Zrinski trg 11/IV.

Parne vodne plinske
armature
hidrante vseh vrst
pumpe in
brizgalnice
za vse vrste
(gasilske brizgalke),
dvigala,

oročje za čiščenje, naprave za razkuževanje,
generatorji na sesalni plin, material za poljske
železnice, grelna telesa po lastnem sistemu.

Bogato oskrbljeno tvorniško skladišče. Zastopstva
v vseh večjih krajih.

Oddam v najem
VRT in NJIVO
v Trnovskem predmestju.
Naslov pove uprava «Slo-
venca» pod št. 1049.

Originalna Telikijeva
trta v SHS

Prve
Jugoslovanske
trtnice v
DARUVARU
Lastniki:

Sigmund Teleki, Vilány
milán Bresslauer, Da-
ruvar. Po velikosti in
čistih vrstah prvi in
največji nasadi v državi.
Izporočajo svoje slo-
vite proizvode vseh po-
znanih ameriških ro-
dlog (ključev in koren-
jakov) iz Daruvarskih
nasadov v najbolji ka-
kovosti izrečno samo:

Berlandier x Ripar x
Teleki 8 B, Ruzest x
Monticola, Aramon x
Ruzest x Ruzest x
Riparis Portalis.

Prijava sprejemamo
dokler traja zaloga.
Naročila naj se pošljejo
na UPRAVO

**PRVI JUGO-
SLAVENSKIH**
LOZNJAKA

Milan Bresslauer,
Daruvar

200 hl rafinir.
ŠPIRITA

proda Ravnateljstvo nad-
biskupskih dobara v Zagre-
bu, Vlaška ulica 75, kamor
naj se reflektanti radi po-
gojev prodaje obrnejo. 1004

je poplačan trud in delo gospodinje,
ako pri pranju uporablja dosledno

samo

milo „Gazela“

Najcenejše in najboljše so

vžigalice iz

tovarne vžigalic v Rušah.

Naznanilo! Cenjene trgovce obveščam
da otvorim v Celju, Kocenova ulica št. 2

lasno glavno zalogo kandit, slaščic in čokoladnih
izdelkov. Ustregel bodem s solidno ceno ter se pri-
poročam za obilen obisk.

Jos. Rajšter, Šoštanj,
tovarna kandit in slaščic.

Ladjedelnica Linz A. G.

Komercialno ravnateljstvo:
Wien I., Wollzeile No. 12.
Telefon No. 74.306 in 76.484.
Tovarne v Linz a. d. Donau.

I. oddelek: Livarna za jeklo in železo.

Motorji z nizkim pritiskom na surovo olje
za industrijske in poljedelske svrhe od
5 do 170 HP.

Motorji z nizkim pritiskom na surovo olje
za ladje od 10 do 500 HP — počenši od
80 HP s patentiranim krmilom.

II. oddelek: Gradba ladij.

Motorne in druge rečne ladje vsakega tipa,
kakor tudi manjše pomorske ladje.

III. oddelek: Gradba motorjev.

Izdelovanje vseh vrst, jeklenih in železnih
delov v vsaki velikosti.

Obisk inženirja in preračun na željo brez-
plačno.

SMREKOVE STORŽE

kupuje **FRUCTUS**
Ljubljana, Tabor 2.

**UNITED STATES
LINES**

Ameriški vladi, varnik
v New-York

Iz Bremena do Southampton v Cherbourg
George Washington
19. aprila (v Boston) 22. marca
President Harding 15. maj 11. apr.
America 26. mar.
President Roosevelt 8. mar. 2. maj
Republic 16. maja 13. jun.

Odhod iz Southampton v Cherbourg 1 dan pozneje
iz Southampton v Cherbourg
Leviathan 1. aprila 22. aprila 13. maja
Vse podrobnosti povedo naslednji naslovi.
Izborna prilika za prevoz b. a. a.

UNITED STATES LINES

Beograd: Palata Beogradske Zadruga, preko hotel
Bristo a. Zagreb, Srednji Savez Hrvatskih Seljač-
kih Zadruga, Mihanovičeva ulica 2, preko puta
kolodvora. — Ljubljana, Brodarstvo Zvečanjenih
Ameriških Držav, Dunajska cesta 29. — Sarajevo,
Savez Hrvatskih Seljačkih zadruga za Bosnu i
Hercegovinu, Aleksandrova ulica 52.
Sušak, Banka za Pomorski.

Salda-kontl. štracce, blagajniške knjige.

amerikanske jourmale,
odjemalne knjižice itd.

Knjigoveznica K. T. D. v Ljubljani — Kopitarjeva ulica 6/II.

Strojno pletenje
HARING

Čevljarska ulica št. 4.
Izvršuje nogavice iz najbolj-
šega bombaža in flora. Pod-
platuje vse vrste nogavic,
tanke in debele. 985

Ing. Rudolf Treo

stavebnik

vhod samo,
Gospodarska c. 12.

Ceno
češko
perje

1 kg. svetlega skrbli, 65 Din, polbelega
80 Din, belega 90 Din, boljšega 100 in
120 Din, mehkega kot puh 150 in 180 Din
najbolj, vrsta 225 Din. Podlaga prsto
carine proti povzetju, od 300 Din višje
prosto poštnino. Zamenja in vrnitev do-
voljena. Vzorci zastoni. Dopolni le su
Benedikt Šošolci, Lohar št. 139
pri Pizna, Češka. Poštni paketi iz
Čehije v Jugoslavijo rabijo okoli 14 dal.

P. n.

šivilje gospodinje

opozarjamo, da so zopet do-
speli najboljši šivalni stroji

Gritzner
v vseh opremah.

Pouk v voženju ter
krpanju perila in
nogavic (štojanje) brez-
plačno edino le pri:

Josip Petelinc
Ljubljana, Sv. Petra n.

Mehanika delavnica pod vod-
stvom priznanega strokov-
njaka in mehanika Stanko
Gaceta na razpolago za ši-
valne stroje vseh sistemov
in koles. 7984

PETER SEMKO

I. jugoslovanska barvarija,
krmarstvo in strojarstvo.
Ljubljana, Križevniška ul. 7.

KUPUJE po najvišji ceni
KOŽE DIVJACINE: lisic,
kun, dihurjev, vider,
zajcev itd. 511

TRAVERZE CEMENT

in ŽELEZNE BLAGAJNE po najnižji ceni pri

Fran Stupica

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji
Ljubljana, Gospodarska c. 1.

ZA-ZAPOM!

se spomni kar ti povem ako rabiš
VOLNENO BLAGO

za ženske ali suknjo za moške oble-
ke, tiskane (druk) čefir, belo,
rujavo ali pisano platno ter sploh
kaj manufakturne robe, pojdi ku-
pit v veletrgovino R. STERMECKI
v Celju kjer mi val kupujemo in kjer je največja zaloga
in najnižje cene. Trgovci engros cene. Ceniki zastoni.

Ugodno **NAPRODAJ** zaradi starosti posestnika velika,
enonadstropna trgovska **HIŠA**

s trgovino z meš. blagom, vino- in žganjetoč, skladišča
tudi za 25 vagonov, posebno za dež. pridelke sposobna
v industrijskem kraju, važno križišče južne železnice, v
Sloveniji. Hiša ima 18 kompletnih stanovanj, 80 m fronte,
zraven spada tudi 6 orlov gozda. Sijajna bodočnost!
Vprašanje na poštni predal 53, Celje, ki daje natančne
in podrobne pojasnila. 956

Stroški pri uporabi bencina.

Vozi brez bencina!

Adaptiraj svoj auto-traktor ali stabilni motor s patent. **HAG-generatorjem.**

Kuri z ogljem! Prospekti in reference daje

Jugo-Hag

Ljubljana: Telefon 560
Bohoričeva ulica 24.

Stroški pri uporabi oglja.

VELIKA ZALOGA VSEGA
elektrotehničnega materiala
MOTORJEV - SVETILNIH TELES - GRAD-
NJE ELEKTRARN - INSTALACIJE
ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE
Leopold Tratnik
LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA 25.
NA DEBELO! NA DROBNO!

Od 16. do 23. marca 1924.

Pojasnila in legitimacije dajeta:

Češkoslovaški konzulat
Ljubljana Breg 6

in

Aloma Company,
d. o. o.
Ljubljana,
Kongresni trg 3

Najugodnejša

prilika za nakup

vsakovrstnega bla-

ga, ki je razstavljeno v

17 skupinah. Nad 2000 raz-

stavljalcev. Izredne potovalne

ugodnosti 33% popusta na češko-

slovaških železnicah, veljavno tudi za

brzovlake. 75% znižani vizum za potni list.

Od 16. do 23. marca 1924.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 10

(v lastni palači vis a vis hotela „Union“). Telefon št. 57 in 470.

Račun poštno čekovnega urada za Slovenijo št. 11.945, v Zagrebu št. 30.080.

Podružnice: DJAKOVO, MARIJOR, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, SIBENIK. Ekspozitura: BLED.

Interesna skupnost z: Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno nad Din 15.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne
papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje
in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge
na tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse
bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.